

کودتای سفید (۲) (اسنادی از اصلاحات ارضی)

جلال فرمند

arahmand@iichs.org

اگر قیام ۱۵ خرداد را حرکتی شهری بنامیم می‌باید قیام جنوب و منطقه فارس را که ماهها قبل از آن به وقوع پیوست حرکتی عشایری و غیرشهری نامید. قیامی که ریشه در قیامهای قبلی عشایر فارس از ابتدای تشکیل حکومت پهلوی داشت. با این تفاوت که دیگر آن اتحاد محکم عشایری سابق و قدرت جنگندگی تفنگچیها و چریکهای محلی موجود نبود و ارتش شاهنشاهی هم به کرات از ارتش رضاشاهی قوی‌تر شده بود.

هرچند این قیام همه‌گیر نشد، ولی در بویراحمد علیا و سفلی و کوه‌مره سرخی شورشایی در پی داشت. قیامی که اگر تحریک بی‌مورد ارتش همراه با بمباران هوایی نبود شاید شکل نمی‌گرفت، ولی همین امر موجب ایجاد ماجرای شد که زمستان سال ۴۱ و بهار ۴۲ کشور درگیر آن شد. نبردی نابرابر که از یک سو تعداد محدودی چریک عشایری با سلاح پیش‌پاافتاده در مقابل چندین هنگ و گردان پیاده و زرهی و هوایی ارتش قرار داشتند. استان فارس که وضعیتی جنگی گرفته بود از زمستان سال ۴۱ با کادری ارتشی که از خشن‌ترین نظامیان بودند اداره می‌شد. استاندار سپهد وهرام و فرمانده نظامی نیروی جنوب سپهد آریانا بود که نظامیانی چون خسرو داد تحت امرش بودند. تنها برگ برنده نیروهای عشایری موقعیت صعب‌العبور منطقه و عدم آشنایی نیروهای ارتش با این منطقه بود. برگ برنده‌ای که در یک نوبت (فروردین ۴۲) یکی از فضاحت‌بارترین شکستهای تاکتیکی ارتش را رقم زد و در تنگه گُجستان نیروی سی تا چهل نفری عشایری یک ستون دویست نفره ارتش را تارومار کرد و نزدیک به ۶۰ کشته از ارتش گرفت.

از آن زمان به بعد با دسیسه و توطئه ساواک و شدت عمل ارتش که گاه کورکورانه و به قیمت کشته شدن مردم بی‌گناه و عادی انجام می‌گرفت، عده‌ای از سران عشایری کشته یا تسلیم شدند به طوری که این قیام در تیرماه ۴۲ به پایان رسید. در این شماره فصلنامه (در ادامه اسناد اصلاحات ارضی) به اسناد عشایر فارس و تعدادی دیگر از اسناد که نشان از مخالفت منطقه کردنشین با اصلاحات ارضی دارد می‌پردازیم.

[۲۰]

[نامه عزیزالله قوامی به اسدالله علم درباره اوضاع متشنج فارس]

حضور حضرت اشرف جناب آقای امیراسدالله‌خان نخست‌وزیر محبوب ایران، با تقدیم عرض سلام و ارادت، امیدوارم وجود مبارک مقرون به صحت و سلامت باشد. باری، در این موقع که زمام امور به دست آن جناب از طرف قرین اشرف اعلیحضرت همایون شاهنشاه سپرده شده است چاکر، که سالهای متمادی است افتخار آشنایی و دوستی با آن جناب را دارم، لازم است شمه‌ای از اوضاع و احوال استان فارس را به عرض برسانم:

در مورد تقسیم املاک، مردم این منطقه، چه اشخاص مالک و چه مردم دیگر، نگرانی زیادی نداشتند؛ ولی سخنرانی جدید آقای ارسنجانی که دهات هریک از مالکین به ۲۵، ۳۰ هکتار تقلیل و محدودیت پیدا خواهد کرد بسیار ایجاد نگرانی نموده است؛ و اگر سخنرانی اخیر جناب عالی از رادیو نشده بود حتماً تا به حال ایجاد ناراحتی و نگرانی زیادتری تولید می‌نمود و متأسفانه هنوز این ناراحتی ادامه دارد. و تا آنجا که این جانب واقف هستم بین سران عشایر، یعنی بویراحمد علیا و بویراحمدی سفلی و منطقه رستم و قشقاییها و حتی بهارلوها، همقسم شده‌اند که به هر ترتیبی که پیش آید از محرومیت و تقسیم املاک جلوگیری نمایند و چندین نفر را واسطه قرار داده‌اند که با مالکین شهری هم تشکیل یک صف متشکل بدهند.

چند روز قبل فریدون قشقایی (پسرخواهر ناصر قشقایی) برای کسب تکلیف از محمدحسین خان قشقایی به تهران رفت و دو روز توقف نمود و به شیراز مراجعت کرد؛ و این‌طور که بیان می‌نمود دستور اتحاد و ایجاد فتنه و فساد را گرفته است. به هر حال، وضع فارس به منزله خرمن باروتی است که منتظر یک جرقه کوچک باشد. از طرفی،

مأمورین سرکوب قیام فارس. کریم ورهرام و بهرام آریانا | ۴۵۶۰-۱۱ع

سیل ورود تفنگ قاچاق، مخصوصاً نوع پنج تیرپران، به سوی فارس سرازیر است و کمتر فرد ایلی می‌شود پیدا نمود که تفنگ نداشته باشد. اخیراً آقای سرلشکر فاضلی برای مأموریتی به فارس آمده‌اند که برای چاکر مکشوف نشده ولی افواها می‌شنوم که برای کار تقسیم املاک آمده‌اند که اگر ایجاد فتنه و فساد بشود جلوگیری نمایند. متأسفانه، باید عرض کنم که ایشان از نظر چاکر فرد درمستکاری نیست زیرا در زمان حکومت مصدق ایشان رئیس ستاد بودند و با تیمسار میر جهانگیری همکاری نزدیک داشتند و با ایادی مصدق کار می‌کردند. حالا در چنین وضعی اگر مأموریت مهمی به ایشان محول شود حتماً خوب از آب بیرون نخواهد آمد. در ثانی، مسئله آقای استاندار^۱ مسئله مهمی است؛ چون ایشان خود را یک فرد ایلی می‌دانند لذا بیش از حد لزوم با عشایر محشور

۱. غلامرضا فولادوند. وی غیر از استانداری فارس مشاغل زیادی از جمله نمایندگی مجلس، معاون پارلمانی نخست‌وزیر، مدیرکل ثبت اسناد و املاک، مستشار دیوانعالی کشور و... را بر عهده داشته است.

شده و آنها را رو می دهند؛ مثلاً در یک ماه قبل سه فقره مهمان محمد ضرغامی^۲ شدند؛ و نتیجه این نوع صمیمیت آن می شود که ضرغامی به افراد ژاندارم بی احترامی بکند. و قضیه آن این بوده که یک روز ضرغامی از شیراز به طرف تخت جمشید می رفته در بین راه رئیس پاسگاه تخت جمشید را می بیند که دو نفر را برای بازجویی به پاسگاه اعزام می دارد. آن دو نفر چون از تیره باصری بوده اند به محمد ضرغامی ملتجی می شوند. ضرغامی به رئیس پاسگاه امر می کند که آنها را آزاد کنید. او جواب می گوید که: من مدت چهار شبانه روز با سه نفر ژاندارم در تعقیب این دزدها بودیم تا آنها را محاصره و گرفته ایم و حالا چطور می توانم آنها را به خاطر شما آزاد کنم. ضرغامی به مقام شامخ سلطنت اهانت می کند و به کمک افراد خود دزدها را آزاد و ژاندارم را هم مضروب می کند. (ژاندارم مذکور گروه بان مرادی رئیس پاسگاه تخت جمشید است.) ژاندارم مذکور تلگرافی جریان را به سازمان امنیت و ناحیه ژاندارمری فارس گزارش می دهد. از طرف ژاندارمری، محمد ضرغامی احضار و بازجویی می شود و ژاندارمها روبه روی او پس از مواجهه^۳ دادن آنها اظهار می دارند که تو به مقام شامخ سلطنت اهانت کردی و دزد را هم از دست ما گرفتی. پرونده از طرف ژاندارمری تکمیل شده و به سازمان امنیت احواله می شود و ضرغامی را هم با پرونده مذکور به سازمان امنیت می فرستد. در اینجا آقای استاندارده به سازمان تلفن می کنند که: چون من امشب خانه ضرغامی میهمان هستم لذا او را آزاد کنید؛ فرداً حتماً خودش را معرفی می کند. فرداً به دستور استاندار با وجه الکفاله ۲۰ هزار تومان او را آزاد می کنند. بنا به مراتب بالا، شخصی که باید با اشد مجازات تنبیه بشود این طور آزاد در انتظار مردم راه می رود و بر اجحاف و تعدیات خود می افزاید و آقای استاندار هم حامی او شده اند. البته عکس العمل این کار سایر عشایر فارس را حاضر برای ظلم و ستم به مردم می کند. روزی که آقای ناصح، دادستان استان، عازم آمدن به تهران برای استفاده از مرخصی بوده اند در اطاق آقای ناصح به ایشان اهانت می کند؛ و اصلاً هیچ مقامی را ضرغامی قابل احترام نمی داند. وضع شهر شیراز، که در زمان آقای پیراسته سر و صورتی گرفته بود و دست دزدها را از بیت المال مردم کوتاه نموده بود، دو مرتبه این آقای استاندار دست دزدها را در امور و بیت المال مردم باز کرده است؛ مثلاً بنگاه برق شهرداری را که آقای پیراسته از دست خمسی، داماد دهقان، بیرون آورده بود دو مرتبه آقای استاندار به دست او سپرده است و کار شیر و خورشید

۲. رئیس ایل عرب و باصری که با ناصرخان قشقایی اختلاف داشت. ۳. در اصل «مواجه»

۲۲۵

عزیزالله قوامی از ملاکین بزرگ فارس | ۱۶۲-۱۳۵ را

سرخ را به یکی از ایادی قشقاییها سپرده، یعنی احمد سجادی؛ و این شخص سابقاً در اداره دارایی شیراز کار می‌کرد و همان شخصی است که با کمک او در یک شب بیش از ۱۲۰ پارچه املاک قشقاییها را به دستور رزم‌آرا قباله محضری نمود. و ایشان نماینده دارایی بود؛ حالا باید مدیرعامل شیروخورشید شیراز باشد. و اخیراً هم که دستور انتخابات انجمن شهر شیراز صادر شده خود را کاندید و کالت انجمن شهر نموده و آقای استاندار سران محلات را خواسته است که به او رأی بدهند.^۴ و سایر اشخاص دیگری هم که مورد نظر استاندار هستند، که وکیل انجمن شهر بشوند، سوای یکی دو نفر، بقیه از همین قماش هستند. چاکر به خوبی مستحضرم که اگر، خدای نخواست، از این مکتوب مقامات مسئول شیراز مستحضر شوند برای بنده ارزان تمام نمی‌شود؛ ولی مملکت خواهی و شاهپرستی و ارادت قلبی به حضرت اشرف بنده را بر آن داشت که این عریضه را عرض کرده باشم. در پایان، لازم است معروض دارم در مقامات انتظامی

۴. در اصل «بدهد».

فارس فرد شایسته و شاهدوست و مملکت خواه حقیقی تیمسار اشکان فرمانده ناحیه ژاندارمری است که جداً روبه روی اشخاص دزد و مفسده جو ایستادگی می نماید؛ ولی آقای استاندار نمی گذارند که این بیچاره هم انجام وظیفه نمایند. به هر حال، در این موقع باریک، استاندار لایق و درستکاری ایجاب می کند که انجام وظیفه نماید والا وضع بدی برای فارس پیش خواهد آمد. محصول غله فارس در سال جاری بسیار بد بود و گرمسیر که اصلاً گندمی نداشت و در نواحی مرودشت و شمال شیراز که جزئی محصولی داشت به اصفهان و یزد و تهران حمل شد. و در زمستان وضع نان بد خواهد شد؛ باید از حالا به فکر فارس بود. موجودی سیلوی شیراز بیش از شش هزار تن نیست در صورتی که خوراک شیراز به تنهایی ۲۱ هزار تن است. به هر حال، باید از همین حالا تدارک نان شهرهای فارس بشود. در پایان، امیدوارم، در سایه توجهات پدر تاجدار و مساعی آن جناب، به این اوضاع نامطلوب خاتمه داده شود. سلامتی و سعادت حضرت اشرف را از درگاه خداوند خواستار است.

با تقدیم احترام
عزیزالله قوامی^۵

۴۱/۸/۱۷

[۲-۳۲۶-۷۹۴ع]

[۲۱]

[نامه رئیس شهربانی شیراز به غلامرضا فولادوند درباره فعالیت های ضد اصلاحات ارضی]

نخست وزیر

رونوشت نامه شماره ۴۱/۸/۱۷-۵/۶۹۸۲ شهربانی شیراز

از: شهربانی شیراز

به: جناب آقای استاندار محترم فارس

درباره: اجتماع مالکین

۵. عزیزالله قوامی، پسر قوام الملک شیرازی و نماینده آخرین مجلس شورای ملی بود. وی آجدان کشوری شاه و پسرعموی زن اسدالله علم به حساب می آمد. او در منطقه صیدون حدود ۵۰۰۰ هکتار اراضی مرغوب درجه یک و یک باغ به مساحت ۱۰۰ هکتار داشت که در وسط آن کاخ زیبا و مجللی بنا کرده بود. برگرفته از کتاب ایل ناشناخته، نوشته عبدالله شهبازی، ص ۲۶۳.

محترماً، طبق اطلاع واصله، چند روز قبل عده‌ای از مالکین به حضرت آیت‌الله آقای شیخ بهاء‌الدین محلاتی^۶ مراجعه و اظهار می‌نمایند آیا طرز تقسیم اراضی به این نحو که دولت مشغول است صحیح است یا خیر؟ مشارالیه در جواب کتباً اعلام می‌دارد که طبق قانون شرع و قانون اساسی کشور ایران صحیح نمی‌باشد؛ که مالکین، روی همین اصل، در منازل یکدیگر جلساتی تشکیل داده‌اند، من جمله چند شب قبل منزل سید عبدالله مزارعی عده‌ای از مالکین اجتماع و در همین مورد اظهاراتی می‌نمایند که آقای سید عبدالله مزارعی اظهار می‌دارد: ما بایستی مالیات پرداخت نکنیم چون بهره‌برداری انجام نمی‌شود و شب ۴۱/۸/۱۷ نیز عده‌ای از مالکین در منزل آقای حبیب‌الله جوکار جلسه داشته‌اند که آقای مهندس علی محمد ایزدی، ضمن سخنرانی، بیان می‌دارد: ما مالکین به هر قیمتی که شده بایستی حاضر شویم که تقسیم املاک انجام شود. و همچنین ساعت ۱۷ روز جاری اطلاع حاصل شده که عده‌ای از مالکین در منزل آقای انوار، واقع در قصرالدشت، اجتماع و در همین مورد بیاناتی ایراد می‌نمایند. مراتب [جهت] استحضار اعلام می‌گردد.

رئیس شهربانی شیراز، سرهنگ شهبازی

۲۲۷

[۲۲]

گزارش ساواک فارس از فعالیتهای مذهبی و عشایری بر ضد اصلاحات ارضی |

پرونده شماره وزارت کشور طاعات فرهنگی

«استانداری هفتم»

۱۰۸۹۳/الف ف ۸-۱۸/۴۱/۸

گیرنده: جناب آقای استاندار فارس

فرستنده: ساواک فارس

۶. وی فرزند حاج شیخ محمدجعفر محلاتی است که در سال ۱۳۱۴ هجری در نجف به دنیا آمد. دروس حوزوی را همانجا آموخت و موفق به اخذ اجازه اجتهاد گردید. وی همانند پدرش مخالف ظلمهای حکومت وقت بود به طوری که در بیست سالگی در قیام مردم تنگستان شرکت کرد. در جریان وقایع اصلاحات ارضی و سپس انقلاب اسلامی نقش فعالی داشت به طوری که بارها تحت بازجویی قرار گرفت و زندان رفت. وی در سال ۱۳۶۰ درگذشت.

موضوع: اصلاحات ارضی

در این چند روزه جنب و جوش بیسابقه‌ای از طرف طبقه مالک در زمینه مخالفت با اصلاحات ارضی مشاهده گردیده که کانون این فعالیتها انجمن اتحادیه فلاحتی فارس^۷ است و علاوه بر اعضای اتحادیه، در این چند روز تعدادی از مالکین سایر مناطق فارس، اعم از ایلی و غیر ایلی، در جلسات حاضر و ضمن ایراد سخنرانیهای شدیداللقن مبنی بر شکایت از اوضاع و لزوم اتخاذ تدابیر قاطع و عملی و فوری و انجام مراسم سوگند از طرف اعضاء درباره ایستادگی در برابر قانون اصلاحات ارضی، که آن را مغایر قانون اساسی و شعائر دینی می‌دانند، در جلسه ۴۱/۸/۱۶ منعقد در منزل آقای حاج علی اصغر جوکار از بعضی از مقامات دولت علناً بدگویی و حتی به طور اشاره و کنایه به مقدسات ملی بی‌احترامی می‌شود. در عین حال، عده‌ای از روحانیون را که از موضوع شرکت نسوان در انتخابات انجمنهای ایالتی و ولایتی ناراضی و به اصلاحات ارضی نیز موافق نمی‌باشند با خود هماهنگ ساخته و بعد از ظهر روز ۴۱/۸/۱۷ در منزل آقای انوار داماد آقای شیخ بهاء‌الدین محلاتی در قصرالدشت جمع شده باز مطالبی در مخالفت با لایحه اصلاحات ارضی، شرکت بانوان در انتخابات و از دست رفتن دین و مذهب و قانون اساسی ایراد، و سپس یک عده بیست نفری که از طرف اتحادیه به منظور اجرای تصمیمات اتحادیه انتخاب شده‌اند به منزل آقای پرهام رفته و مشغول آمادگی کردن تلگرافات به تهران و مراجع تقلید بوده و تصمیم گرفته‌اند نشریه‌هایی هم چاپ و در شهرها و قراء و قصبات منتشر و همچنین از آیت‌الله رضوی وقت گرفته که قرار است ساعت ۱۰ روز شنبه ۴۱/۸/۱۹ با ایشان ملاقات نمایند، و دو نفر هم از حوزه علمیه قم به نام آقایان شریعتمداری و فال اسیری به شیراز آمده و با این اشخاص همکاری می‌نمایند.

با عرض مراتب بالا و اینکه جریانات به تفصیل به استحضار مرکز رسیده است مقرر فرمایند هرگونه اقدام که لازم است معمول و چنانچه نظریاتی دارند امر به ابلاغ فرمایند. رئیس سازمان اطلاعات و امنیت فارس و بنادر

رونوشت برابر اصل است.

[۳۷-۱۵۴-۱۷]

۷. اتحادیه‌ای مرکب از زمین‌داران بزرگ فارس

[گزارشی به اسدالله علم درباره فعالیت‌های مذهبیون و رؤسای ایلات فارس]

تاریخ: ۱۳۴۱/۸/۱۹

شماره: ۶۹/م

نخست‌وزیری

محرمانه - مستقیم

حضور مبارک جناب آقای نخست‌وزیر محترم ایران،

محترماً، رونوشت دوفقره گزارش رسیده از شهربانی شیراز، برای استحضار، به پیوست ایفاد، و به عرض می‌رساند: چند روز است جنب و جوشی، بین مالکین و روحانیون شیراز پیدا شده و جلساتی در زمینه قانون اصلاحات ارضی و شرکت زنان در انتخابات ترتیب می‌دهند که البته ساواک مرتباً مراتب را به مرکز منعکس می‌نماید. متمنی است دستور فرمایید از هر گونه اطلاعاتی که در این باره حاصل می‌فرمایند این استانداری را هم در جریان بگذارند.

استاندار فارس، فولادوند

نخست‌وزیری

گزارش ضمیمه نامه شماره ۶۹۸۴-۴۱/۸/۱۸ شهربانی شیراز

محترماً به عرض می‌رساند: روز گذشته ساعت ۴ بعدازظهر جلسه‌ای مرکب از سران محلات، طبقه روحانیون و مالکین در قصرالدشت کوچه گل خان منزل آقای انوار تشکیل جلسه داده و پیرامون قانون اصلاحات ارضی و شرکت زنان در انتخابات را مورد بحث قرار داده؛ ابتدا آقای شیخ بهاءالدین محلاتی درباره اینکه قانون اصلاحات ارضی و شرکت زنان در انتخابات مخالف با دین اسلام بوده و با آیات قرآن مطابقت نداشته و مخالف قانون اساسی کشور ما می‌باشد سخن گفته سپس به ترتیب: آقای سیدابراهیم دستغیب و مجدالدین محلاتی و آقای خادمی سخنان آقای شیخ بهاءالدین را تأیید نموده. و بعداً آقای مهندس ایزدی در پیرامون قانون اصلاحات ارضی صحبت نموده و اظهار داشتند که ما با قانون اصلاحات ارضی مخالف بوده و به وزیر کشاورزی و دولت اعلام می‌کنیم که هیچ‌گاه زیر بار این قانون نخواهیم رفت مگر آنکه اراضی ما مالکین را مانند موقوفات بنیاد پهلوی تقسیم نمایند؛ و ما در این باره تا پای جان خواهیم کوشید و

قانون اصلاحات ارضی و شرکت بانوان را در انتخابات متوقف می‌سازیم؛ و در این باره باید روحانیون با ما همکاری نمایند و نسبت به موضوعهای یادآوری شده بالا به پیشگاه اعلیحضرت همایونی و نخست‌وزیری و وزارت کشاورزی، استانداری فارس و صریحاً به اداره کشاورزی شیراز اعلام می‌کنیم که ما با این قانون مخالفیم. در ساعت ۶ بعد از ظهر جلسه خاتمه و عده‌ای از مالکین و سران محلی متفرق شدند. در ساعت ۶ مجدداً جلسه در منزل آقای پرهام واقع در دوراهی قصرالدشت مرکب از هیئت بیست و یک نفری مالکین برای تبادل نظر و گرفتن رأی و هماهنگ شدن تشکیل و در پیرامون اصلاحات ارضی سخنرانی نمودند. و در این جلسه بنا شد که با آقای آیت‌الله رضوی مشورت نموده و وقت خواستند که با آقای رضوی در این مورد مذاکره و نظر ایشان را بخواهند که آقای رضوی برای آنها ساعت ۱۰ روز شنبه ۴۱/۸/۱۹ وقت تعیین نمودند که در منزل معظم‌له اجتماع نمایند. در ساعت ۲۰ مجلس خاتمه و ضمناً اشخاصی که در جلسه مزبور شرکت داشتند به شرح زیر است: آقایان پرهام، ایزدی، شهلونی، مزارعی، بهبهانی، ضرغامی‌ها، قشقایی‌ها، جزکار، قوامی‌ها، پیمان جهرمی، مدرسی، امامی، محمد ده‌بزرگی، انوار، سیداحمد گودرعبانی، حسین ولدان و عده دیگر که در حدود ۸۰ نفر بودند حضور داشتند. ضمناً، عده هشتاد نفری مربوط به منزل آقای انوار است. رونوشت برابر با رونوشت است.

وزارت کشور

محرمانه

شماره ۴۱/۸/۱۹-۵/۷۰۵۴
استانداری هفتم

از: شهربانی شیراز

به: جناب آقای استاندار محترم فارس و بنادر

موضوع: اجتماع در منزل آقای رضوی

محترماً، بیرو شماره ۴۱/۸/۱۸-۴/۶۹۸۴، رونوشت گزارش مأمورین ویژه این شهربانی در مورد اجتماع عده‌ای در منزل آقای آیت‌الله رضوی و گفت‌وگو درباره لغو اصلاحات ارضی جهت استحضار به پیوست ایفاد می‌گردد.

رئیس شهربانی شیراز، سرهنگ شهبازی

رونوشت برابر اصل است.

عهد حضرت ائمه خاندان نبوت در مجرایان

به تقسیم و فرستادن وزارت امیدوارم وجود بزرگ متون لغت در دست بیاید در این معنی که در نام آمده است آن جانب از طرف
 قرین از طرف سعادت باطن باشد و سپرده شد به دست چهار کس که در این معنی است انظار ایشان در مجرایان و این جانب در این معنی است
 اوضاع و احوالی ایشان تا بر این معنی است در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است
 زیاد در گذشته و با سخنانی جدید در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است
 خواهد بود بسیار ایجاد گویان نور است و اگر سخن را در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است
 و گویان زیاد تر خواهد بود و در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است
 در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است
 که پس آید از جمله دست و پیکر او که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است
 فکلیک یک معنی است در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است
 از جمله همین معنی است در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است
 دست را می دهد و این معنی است در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است
 جود و حقیقت باشد . از طرفی میل در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است
 سزاوار است و کمتر از این معنی است در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است
 بر ما بودی بعباس آورده که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است
 آسوده در این معنی است در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است
 فرد در سکا در این معنی است در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است در هر نقطه که در این معنی است

۲۳۱

(۲)

برجائیکه در حکم از دست داشتن و باید در صورت کار کردن حلال بر پیشانی او نام برست معربان محول از حقا
 خوب از آب بیرون نماند . در ثانی سینه و دستها در دست سهر است چون اینان خود را بعد از این بدانند
 که پیش از خود نروم با عیار خود است . و آنها را در سینه مثلا در کجا و قبل شش فتور همان کفر فرستاده و بجهت
 این نوع صفت آن بود که فرغ فرغ با فرغ از نام با فرغ برین و قضیه آن این بود که یک روز فرغ فرغ
 بطرف تخت جیش مرتبه در این راه پیش با سگه تخت جیش را می بیند که در نو را بر سر جوشی با سگه اعظم
 میارد آن در نو چون از ترو با سر برودانه به کفر فرغ میگوید صغیر بر پیش با سگه میزند که آنها از آزاد
 کنند او جیب بگوید کن دستها بر سینه دراز باشد نو از نام در تعجب این دراز بودم تا آنها را میامود و گفتیم
 و حال جلوه بر نام آنها را بخاطر آن آزاد کنم فرغ فرغ بتمام شایخ سلطنت ایست میزند و گفت از نو خود در نو را آزاد
 در از نام را هم فرغ فرغ میزند (از نام میزند گود بیان کرد پیش با سگه تخت جیش است) از نام خود
 گفتوان جریان را به زبان ایست و نام از نام فرغ فرغ از نامی به از طرف زانه او را فرغ فرغ اصفه
 در باز جوشی میزند و از نام ۶ در بر او پس از او به دادن آنها اظهار میزند که تو به تمام شایخ سلطنت ایست
 کاسه در از نام از دست ما رفتی برودنه از طرف زانه او را در سگیل سینه و در زبان ایست احوال میزند
 و فرغ فرغ را هم با برودنه خود در زبان ایست میزند در آنها . و استانی از زبان نفس میزند که چون
 من است خانه فرغ فرغ همان است که او را آزاد کند در احوال خود من را صوفی میزند فراد ایست در استانی
 با وجه گفتار ۳۰ بر او توان از او آزاد میزند بنا بر است بلا شخصی که باید با داشته جرات تهنیت
 نبود انطور از او در نظر مردم راه میرد و بر احوال و تهنیت خود میازاید و استانی از نام حای
 دوسته دان . البته عکس العمل انچه سایر مشایخ را حاضر با علم دستم بر دم میزند . مدعی
 که نامی در استانی استانی قائم آمدن تهنیت بر استانی از نفس خود مانده در اطاعت . نامی به
 ایشان ایست میزند و احوال نامی حاضر را حاضر قابل احترام میزند . وضع کرده بود که در زبان

۳۳۲

پیراسته سر و صورتی که بود دست دراز با از دست اهل مردم نماند بود در سر این استند دست از دها از در
دست اهل مردم باز دست شد با برق نکر در را که پیراسته از دست قسی و نام دهقان بر دل آورده بود در
. و شاه دست لو سپرد است و کار شیر خور شد سر را به یکی از اید و شفاقی اسپه به می احمد مجادی دین
شخص سابقا در اداره دارائی شیراز کار کرده و به آن نفس است که با لک او در یک شب پیش از ۱۰ آید چه امکان
شفاقی با او به تیره مردم او اید که کفر خود را در آن خانه دارائی بود محلا با به هر حال شیر خور شد شیراز
باشه و اخیرا هم که کفر انجابت یکی از شیراز همایسته خود را کاندید و کالت یکی نکر بود. و استند
سران محلات را فرستاد که بود در راه رسید انجمن دین اسلام که نظر استند استند که اولی یکی نکر
شبهه سولی یکی در توفیق از زمین قابل استند. چنانکه بجزئی تقسیم که او هزار گز است از این خوب
مقدمات مشال شیراز مستقر شود با بنده از آن نام نکر و دولت خواهر شاه دست و از دست یکی جعفر
انوش بنده در آن است در این و غیره را کفر کرده باشم در بیان لازم است سر و صورت در شفاقی است
از نظر فارس فرد است دست به دست و دولت خود حقیق است در شان زمانه نماند زانه از این است
که چه از بعضی انجمن در دهنه جو است دلی خانه و استند از یک از این بجای هم انجام و طعم خانه
به حال در این است با یک استند از این در سگاسر و یک استند در انجام و طعم خانه و در دفع بر بارش
پیش خواهد آمد محمول غده فارس در حال حاضر بسیار بود و گوید که بعد از آن است و در دوا می برد است
و حال شیراز در جزئی کفر است با امندان و در دهنه می شده و در درستان و هفت خان به کلام
شده باید از محلا نکر فارس بود مردم در شیراز شیراز بین از شش از این است در عهدی از خور
شیراز شفاقی ۱۲ هزار من است به حال باید از زمین محلا تدارک خان نکر فارس نکر
ایده ام در سایر در وقت به به چهار و در آن جانب با این نوعی تا مطلوب خانه دارد و در دست
حضرت از طرف از درگاه حضرت فرستاد است بدقت ام احوام علی بن
۱۱ در ۱۱

۳۳۳

وزارت کشور
«استانداری هفتم»

۴۱/۸/۱۹-۸-۱۰۳۱۸

گیرنده: جناب آقای استاندار فارس

فرستنده: ساواک فارس

پیرو شماره ۱۰۸۹۳ د ف ۴۱/۸/۱۸، موضوع اصلاحات ارضی، اینک خلاصه اطلاعات واصله را به شرح زیر به استحضار می‌رساند:

۱. صبح روز جاری عده‌ای در حدود چهل نفر از مالکین امضاءکننده سوگندنامه در منزل آیت‌الله رضوی حاضر و از ایشان ملاقات نموده، در ضمن شرح مشکلات خود درباره اجرای قانون اصلاحات ارضی و بیان اتحاد و اتفاق و ایستادگی خود تا آخرین نفس در این راه و مراتب سوگند خوردن مالکین در مخالفت با این قانون و همکاری آنان با یکدیگر نظر مشارالیه را استفسار کرده‌اند.

آیت‌الله رضوی، ضمن ابراز همدردی و اظهار اینکه در این قبیل موارد که موضوع ارتباط به دین و مذهب دارد نمی‌توان بیطرف بود، بیان داشته‌اند که در این باره به فتوای چند نفر نباید اکتفا کرد و باید عموم علمای اعلام رأی خود را بدهند. البته من هم، پس از مطالعه، رأی خود را خواهم داد.

مالکین شرح استفتائی نوشته و به حضور ایشان داده‌اند که قرار است بعداً جواب بدهند؛

۲. مالکین طبق شرحی از آیت‌الله شیخ بهاء‌الدین محلاتی و آقاسید محمدجعفر علوی در این باره که آیا قانون اصلاحات ارضی با دین اسلام منطبق می‌باشد یا خیر، استفتاء نموده‌اند و مشارالیهم فتوی داده‌اند که این قانون برخلاف دین اسلام و آیات قرآن است. و قرار شده این فتوی چاپ و در کلیه مناطق فارس بین اهالی و کشاورزان تقسیم گردد. و نیز تصمیم گرفته شده است عده‌ای از روحانیون با پول مالکین به قراء و قضیبات عزیزت و به رعایا تلقین نمایند که این معامله باطل و حرام و محصولی که از این راه به دست آورده‌اند حلال نیست به طوری که خود رعایا از قبول ملک مالکین امتناع نمایند؛

۳. به قرار اطلاع، عده‌ای از خوانین عشایر، به وسیله عاملین خود، رعایا را تهدید

کرده‌اند که قبول املاک از طرف آنان یک نوع خیانت به ولی نعمت خود محسوب شده؛ به علاوه، عن قریب، خوانین بزرگ به ایران خواهند آمد و مثل سابق املاک را به زور از دست آنان خارج خواهند ساخت و آنهایی که برابر قانون اصلاحات ارضی ملک مالک را از دست دولت گرفته‌اند به شدیدترین وجه تنبیه خواهند کرد. ونیز شایع نموده‌اند که اهالی کردستان بنا به دستور علمای خود از قبول ملک مالکین امتناع کرده‌اند؛

۴. عطاء امامی، منشی سابق کنسولگری انگلیس در شیراز، به عنوان مالک به علماء و مالکین و اشخاص دیگری در تماس و فعالیت می‌باشد؛

۵. چند روز قبل آقای مهذب، که یکی از مالکین حدود فسا می‌باشد، در شیراز فضل‌الله بنان را به اتفاق عطاء امامی فوق‌الذکر ملاقات و چنان به او اظهار می‌نماید که در همین روزها باید منتظر حوادثی بود و حالا اول کار و سروصدا است؛

۶. صبح روز جاری آقایان مؤیدالاسلام، سید ابوالحسن دستغیب، سید مهدی دستغیب، [و] سید صدرالدین دستغیب در منزل آقای معین‌الدین فالی اجتماع کرده و در مورد خلاف شرع بودن دخالت نسوان در انتخابات و آمدن دونفر از هیئت علمیه قم به شیراز و عزیمت عده‌ای از روحانیون به دهات و قصبات صحبت کرده و نتیجه گرفته‌اند که وظیفه و عاظ روشن کردن اذهان مردم در منابر و کارهای خلاف شرع دولت است و قرار شده جلسه دیگری در منزل مؤیدالاسلام تشکیل گردد.

از طرف رئیس سازمان اطلاعات و امنیت فارس و بنادر، ارشام افراسیابی رونوشت برابر اصل است.

[۳۶ تا ۳۴ و ۲۴ و ۲۲-۱۵۴-۱۷]

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع ۱۲۴ انسانی

[گزارشی از اجتماع معترضین به اصلاحات ارضی در منزل سید محمد رضوی در شیراز]

وزارت کشور

«استانداری هفتم»

۴۱/۸/۱۹

گزارش

محترماً به عرض می‌رساند: از ساعت ۹ صبح روز جاری جلومنزول آقای سید محمد

رضوی مراقبتهای لازم به عمل آمد و از ساعت ۱۰ صبح عده‌ای از مالکین شیراز اوا حومه، از جمله آقایان شیخ مصلح‌الدین امامی، ابراهیم شهیم، حاج عبدالمحمد بهبهانی، پیمان جهرمی، محمد ضرغامی و حسنعلی ضرغامی، عبدالهی جوکار و برادران، آقای علی شهیم، محمدعلی‌خان بهبهانی، نصر، سید ابراهیم دستغیب، کربلانی محمد ده‌بزرگی، سرفراز دارابی، شهاب‌اعظم، فتاح پرهام، مهندس ایزدی، رضوی‌زاده، دره شولی، قاسم قهرمانی، لشکری، اعتمادالسلطنه مدرسی، مصطفی عبدالهی، نمایندگان برادران قشقایی، هوشنگ قشقایی فرزند سهراب قشقایی و چند نفر از کرد شولی‌ها و عده‌ای دیگر در منزل آقای رضوی حضور به هم رسانیده. ساعت ۱۰¼ صبح آقای رضوی وارد اطاق اجتماع گردید. بدو آقای فتاح پرهام چنین اظهار داشت که:

ما همگی به حضور شما که شرفیاب شده به واسطه این است که قبلاً لایحه‌ای به نام اصلاحات ارضی از مجلس گذشت و به واسطه اینکه برخلاف قانون اسلام بود از طرف مرحوم بروجردی متوقف گردید تا اینکه دولت آقای امینی آمد، برخلاف قانون اساسی، تبصره‌ای به آن اضافه نمود و به وسیله دکتر آرسنجانی در چند شهر اجرا گردیده. ما همگی به پادشاه خود علاقه‌مند هستیم ولی نبایستی اموال و ثروت ما را غصب نمایند. و هیچ‌کس به اجرای این قانون راضی نمی‌باشد؛ زیرا اصولاً برخلاف قانون اسلام و اساس مملکت می‌باشد.

بعد آقای شیخ مصلح‌الدین امامی اظهارات آقای پرهام را تأیید نموده و چنین به آقای رضوی فهماندند که تمام علمای اعلام نسبت به اجرای این قانون اعتراض نموده و فتوای خود را داده‌اند. بعداً نوشته چاپی که در جیب مهندس ایزدی بود گرفته به آقای رضوی نشان دادند؛ که فتوای اکثر علما در این مورد به چاپ رسیده بود. و همچنین مفاد لایحه اصلاحات ارضی را در اختیار آقای رضوی گذاردند. بعداً آقای سید ابراهیم دستغیب مفاد فتوای مرحوم بروجردی و سایر علما و شرحی که به آقای موسوی بهبهانی که نوشته شده ایشان به آقای سردار فاخر نوشته‌اند جهت آقای رضوی قرائت نمود. بعداً محمد ده‌بزرگی اظهار داشت: آقای رضوی، کارد به استخوان رسیده. دو روز قبل که این آقایان از طرف کلیه نقاط فارس آمده و در حضور شما هستند قسم یاد کرده و همگی امضا نموده‌ایم که زیر بار اجرای این قانون نرویم و نخواهیم رفت. دولت اگر راست می‌گوید تمام املاک ما را به قیمت عادلانه خریداری کند. این‌طور که معلوم است بازور و سرنیزه روبه‌رو هستیم و به هیچ‌وجه زیر بار نخواهیم رفت. آقایان، شما مگر همگی

اسدالله علم، مسئول رفع بحرانهای مربوط به اصلاحات ارضی [۲۴۷۰-۴۴]

قسم نخورده‌اید به قرآن و ناموس؟ سپس وسیله شیخ مصلح‌الدین امامی شرحی که از طرف اتحادیه فلاحتی شیراز به آقای شیخ بهاء‌الدین نوشته شده و نظر ایشان را در این مورد خواسته و جوابی که داده‌اند به نظر آقای رضوی رسید و آقای دستغیب در حضور همگی قرائت نموده و چنین وانمود کرد که آقای شیخ بهاء‌الدین فتوا داده این قانون برخلاف اسلام و مملکت می‌باشد و شما هم نظر خود را اعلام دارید؛ زیرا ما تمام این فتواها را گراور می‌کنیم و به نظر مردم می‌رسانیم؛ و از طرفی، تلگرافی هم به اعلیحضرت همایونی مخابره می‌کنیم، به نخست‌وزیر هم تلگراف می‌زنیم و چون شما پیشوای مردم فارس هستید بایستی به جلو بیفتید؛ ما همگی تابعیت می‌کنیم.

در این موقع آقای رضوی اظهار داشت: من تعجب می‌کنم از اینکه این همه علما در تهران هستند و خودشان می‌بینند و خود دولت می‌داند ولی چرا این لایحه اجرا شده. اگر برخلاف می‌باشد، من حرفی ندارم، با شما هم هستم؛ ولی بایستی امشب مندرجات لایحه و فتوای آقایان علما را بخوانم و در این مورد استخاره نمایم چون امر مهمی است. بعد نظر خود را اعلام می‌دارم؛ ولی آقایان نبایستی اول این کار بشود ولی حالا که شده به وسیله یک نفر یا چند نفر علما عملی نخواهد شد؛ بایستی همگی متفقاً بگویند که برخلاف است. و آنچه آقای آقا شیخ بهاء‌الدین نوشته خوب است؛ ولی سایر آقایان دیگر - از جمله آقایان شیخ جواد آیت‌اللهی و شریعتمداری، ... سید عبدالحسین دستغیب و آقای علوی و چند نفر دیگر هستند که نمی‌بایستی بدون نظر آنها علماء اقدامی شود. و بعداً آقای امامی گفت ما این نوشته‌ها را برای خود مدرک می‌دانیم و گراور می‌کنیم و خدمت کلیه آقایان علماء خواهیم رفت، کما اینکه دو روز قبل منزل آقای محلاتی هم رفتم و به نظرشان رسانیدم که چنین نوشته‌اند.

مجلس ساعت ۱۱ صبح خاتمه یافت و رونوشت کلیه فتوای علما را برداشته به آقای رضوی دادند و جلسه بعد در منزل آقای شیخ جواد آیت‌اللهی به تصویب رسید. البته جلسه از نظر حضور در محضر علما ولی به طور محرمانه گفت‌وگو بود. امشب در منزل یکی از آقایان جلسه تشکیل خواهد شد و به تدریج خارج گردیدند. هیچ‌گونه عملی برخلاف انتظامات مشاهده نشد. امضاء مأمورین رونوشت برابر رونوشت است.

[۳۹ و ۳۸-۱۵۴-۷]

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی [۲۵]

[گزارشی از فولادوند به اسدالله علم در خصوص جدی بودن مخالفین اصلاحات ارضی در شیراز]

نخست‌وزیر

اداره رمز و محرمانه

کشف تلگراف جناب آقای فولادوند	اسم کشف‌کننده: میرزائی
از: شیراز	تاریخ وصول: ۴۱/۸/۲۰
شماره وارده: ۴۴۹۰/۴	تاریخ کشف: ۱۳۴۱/۸/۲۰

جناب آقای نخست‌وزیر معظم - تهران،

۴۴۵۴/۴ - امریه صادره با دقت و قدرت اجرا می‌شود. و مطلبی که لازم عرض است آنکه اخیراً، برخلاف سابق، جنب و جوش بی‌سابقه و حادی بین طبقه مالکین شهری و ایلی و علمای شیراز علیه قانون اصلاحات ارضی و شرکت بانوان در انتخابات انجمنهای ایالتی شروع شده و دوتفر معمم نیز به نمایندگی علمای قم [به] شیراز آمده و با علما تماس دارند.

این اجتماعات ساده به نظر نمی‌رسد جزئیات امر را، مرتب، سازمان امنیت به تهران گزارش داده. استدعا دارم نحوه روشی را که باید داشته باشم امر به ابلاغ فرمایند.

فولادوند

[۷-۱۵۴-۳۱]

[۲۶]

[گزارشی از فولادوند به اسدالله علم درباره فتوای آیت‌الله محلاتی بر ضد اصلاحات ارضی]

نخست‌وزیر

اداره رمز و محرمانه

کشف تلگراف جناب آقای فولادوند اسم کشف‌کننده: میرزائی

از: شیراز تاریخ وصول: ۱۳۴۱/۸/۲۱

شماره وارده: ۴۴۹۱/۴ پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی تاریخ کشف: ۱۳۴۱/۸/۲۱

جناب آقای نخست‌وزیر معظم - تهران،

تعقیب ۷۲، به طوری که شنیده می‌شود، آیت‌الله آقای شیخ بهاء‌الدین محلاتی علیه قانون اصلاحات ارضی فتوایی داده که رونوشت آن در دست بعضی از مالکین است. امروز نیز نامه سرگشاده‌ای خطاب به جناب‌عالی علیه این قانون و قانون انجمنها از طرف یکی از بستگان ایشان به چاپخانه برای چاپ برده بودند و نام تمام مجتهدین و علمای شیراز را ذیل آن گذارده بودند و چون امضا نداشته شهربانی از چاپ آن جلوگیری نموده است. جزئیات را سازمان امنیت به تهران گزارش داده؛ تمنا دارم از رویه‌ای که باید اتخاذ نمایم بنده را مستحضر فرمایند.

فولادوند

[۷-۱۵۴-۳۰]

۲۴۰

بهرام آریانا، محمدرضا پهلوی، کریم ورهرام، حسن ارمنجانی، قوامی | ۲۴۷-۱۱۴ و |

[۲۷]

[اعلام حکومت نظامی در شیراز به علت قتل مهندس ملک‌عابدی]

نخست‌وزیر

به کلی محرمانه است
وزارت جنگ

چون مهندس ملک‌عابدی^۸ مأمور اصلاحات ارضی در منطقه فیروزآباد فارس به قتل رسیده است، به منظور جلوگیری از هرگونه توطئه در استان مذکور و تأمین امنیت عمومی، هیئت وزیران تصویب نمودند حکومت نظامی در شیراز و حومه طبق قانون

۸ مهندس ملک‌عابدی در ۲۳ آبان ۱۳۴۱ در تنگ‌آب فیروزآباد مورد سوء قصد قرار گرفت و در دم کشته شد. با اینکه بعدها هم مشخص نشد که چه کسانی مسئول این سوء قصد بودند ولی مستمسک مناسبی برای حکومت فراهم کرد که اصلاحات ارضی را با شدت و حدت در استان فارس به اجرا بگذارد.

حکومت نظامی برای مدت یک هفته برقرار گردد. وزارت جنگ مأمور اجرای مفاد این
تصویبنامه می‌باشد. اصل تصویبنامه در دفتر نخست‌وزیر است. از طرف نخست‌وزیر

۴۵۳۶/۴
۴۱/۸/۲۳

رونوشت جهت اطلاع و اجرا سازمان اطلاعات و امنیت و استانداری فارس (شیراز)
ابلاغ می‌گردد. از طرف نخست‌وزیر [۷-۱۵۴-۴۸]

[۲۸]

[گزارش از جنبش و جوش مخالفین اصلاحات ارضی در فارس]

وزارت کشور

اداره: انتخابات

تاریخ: ۱۳۴۱/۸/۲۲

شماره: ۲۶۰۶

پیوست: یک برگ

جناب آقای نخست‌وزیر،

رونوشت تلگراف رمز شماره ۷۳-۴۱/۸/۲۰ استانداری فارس جهت مزید
استحضار به پیوست ایفاد [می‌شود]. ضمناً، علاوه می‌نماید که ضمن تلگراف به
استانداری فارس پاسخ داده شده که لایحه اختیارات استانداران تکلیف را در این موارد
کار مشخص کرده. و با توجه به اینکه حفظ نظم و آرامش و جلوگیری از هرگونه تشنج به
عهده مأمورین وزارت کشور است، با اتخاذ تدابیر و انجام اقدامات صحیح، طبق
سیاست عمومی، دولت اقدامات لازم را معمول دارند. وزیر کشور

کشف رمز شیراز

تیمسار سپهبد امیرعزیزی^۹، وزیر محترم کشور، اخیراً و بر خلاف سابق جنب و جوش
بیسابقه و حادّی بین طبقه مالکین شهر و ایلات و علمای شیراز علیه قانون اصلاحات
ارضی و شرکت بانوان در انتخابات انجمنهای ایالتی شروع شده؛ دو نفر معمم نیز به

۹. صادق امیرعزیزی، وزیر کشور کابینه‌های جعفر شریف‌امامی (۱۳۳۹)، علی امینی (۱۳۴۰)، اسدالله علم
(۱۳۲۱) و وزیر مشاور همین کابینه.

نماینده‌گی علمای قم به شیراز آمده و با علماء تماس دارند. این اجتماعات ساده به نظر نمی‌رسد. جزئیات امر را مرتباً به سازمان امنیت تهران گزارش داده استدعا دارد نحوه و روشی را که باید داشته باشیم امر به ابلاغ فرمایند. $\frac{۷۳}{۴۱/۸/۳۰}$ فولادوند
رونوشت برابر اصل است. [۲۱ و ۵۲-۱۵۴-۱۷]

[۲۹]

[گزارشی از وضعیت امنیتی استان فارس ارسال شده از سوی استاندار جدید سپهبد وهرام]

وزارت کشور

۹۲ /
۴۱/۸/۲۸
محرمانه مستقیم

تیمسار سپهبد امیرعزیزی وزیر محترم کشور، گزارش مشروح چند روزه مأموریت خود را به عرض می‌رساند:

۱. ساعت ورود در استانداری حاضر، رؤسای انتظامی را احضار، ضمن کسب اطلاع از وضعیت و مطالعه اجمالی پرونده معلوم گردید در اثر اجتماع عده‌ای از مالکین و مذاکراتی که بین آنها می‌شود و در نتیجه مراجعه به روحانیون و تحریک آنان و تقسیم وجوهاتی ضمن اینکه دو نفر آخوند از قم به شیراز وارد و با روحانیون ملاقات نموده بودند ناراحتیهایی در شهر تولید و شایعات بسیار زیادی بین مردم از طرف ابادی مختلف شایع و مردم در نهایت نگرانی بودند. و مخصوصاً از طرف علما اعلامیه‌ای برای اجتماع مردم در شاهچراغ به عنوان روز سیام فوت همسر شیخ بهاءالدین محلاتی صادر و چنین در نظر بوده که پس از اجتماع مردم در شاهچراغ تلگرافات و فتاوی علمای نجف و قم و شیراز و طهران را قرائت و مردم را تحریک به مقاومت و رد لایحه اصلاحات ارضی نمایند. بلافاصله، این جانب مشغول عمل شده رئیس شهربانی و معاون سازمان امنیت و شهردار را نزد آقای شیخ بهاءالدین محلاتی فرستاده و صراحتاً پیغام دادم با اجرای مقررات فرمانداری نظامی هر نوع اجتماع قدغن است؛ و به خصوص که مجلس فاتحه عوض سوگواری به مجلس سیاست تبدیل شود. اگر آقایان علما میل دارند احترامشان مثل همیشه محفوظ باشد بایستی از این اجتماعات خودشان جلوگیری کنند و الا من موظف هستم شدیداً مقررات فرمانداری نظامی را اجرا و متخلفین را به

کیفر برسانم. حال، مقدرات و احترام آقایان در دست خودشان است؛ هرطور میل دارند عمل کنند. بلافاصله پس از رساندن پیام این جانب آقای شیخ بهاءالدین با تلفن با این جانب تماس گرفت، و ضمن سلام و تعارف، صراحتاً اظهار داشت که مأمورین گزارش برخلاف به عرض مقامات رسانیده‌اند. من کی اهل این حرفها هستم؛ مالکین به من مراجعه کرده و نظر من را خواستند. من به آنها جواب دادم که آیت‌الله مرحوم بروجردی در سال قبل در این مورد نظر داده‌اند مالکیت محترم است؛ ولی نگفتم مالک زمین کیست؛ آیا این مالک زارع است که روی زمین کار می‌کنند و یا عده دیگر؟ و از من خواهش کردند که اجازه داده شود مجلس ختم همسرشان، که به امضای کلیه روحانیون اعلام شده است، انجام شود که به آقایان توهین نشود. در جواب اظهار کردم به شرطی موافقت می‌کنم که آقا شخصاً به من قول بدهند که بغیر از قرائت کلام‌الله و مراسم فاتحه حرفی زده نشود. ایشان قبول کرده و قول دادند و طبق قولشان هم عمل نمودند.

۲. صبح روز بعد از ورود (پنجشنبه ۲۴ آبان)، کلیه طبقات مختلف اصناف و کسبه و مالکین [را] در سالن استانداری حاضر نموده ضمن صحبت صراحتاً تذکر دادم که قانون اصلاحات ارضی به هر ترتیبی باشد اجرا خواهد شد. آقایان مالکین احساسات را بر عقل غلبه ندهند. دقت کنند بیش از این باعث بدنامی خود و این منطقه نشوند. با این جمله‌ها: «اگر میل دارید من لباس نظامی بپوشم و قداره را از رو بیندم حرفی ندارم و اگر میل دارید سرافراز و محترم بمانید هرکس عقب کسب و کار خود برود^{۱۰} نه به دنبال اشخاص، و من بتوانم وقت پیدا کنم برای آلام دردهای شما بیندیشم» (مشروح سخنرانی در روزنامه کیهان درج شده است). همه حضار از پیشامدی که نموده و منطقه فارس را بدنام و شاهنشاه و دولت را ناراحت و باعث اعلام حکومت نظامی شده است ابراز تأسف و ضمن اظهار عبودیت نسبت به اعلیحضرت همایون شاهنشاه استدعا نمودند که مراتب خدمتگزاری و وفاداری آنان به عرض برسد. این جانب، ضمن اعلام مراجع همایونی، وعده دادم که الغای مقررات حکومت نظامی را استدعا نمایم، که طی گزارش جداگانه به عرض رسیده است.

۳. عده‌ای از رؤسای عشایر قشقایی و ممسنی و شبانکاره، که در شهر بودند، احضار و تذکرات لازم به آنها دادم. عموماً خود را سربازان شاهنشاه خوانده و آمادگی خود را جهت انجام هر نوع اوامر ابراز کردند، و مخصوصاً متذکر شدم که بایستی خود آنها پیشقدم در دادن اظهارنامه به مأمورین اصلاحات ارضی بشوند.

۴. با حضور دکتر نجیمی رئیس اصلاحات ارضی استان و فرمانده لشکر مناطق پنجگانه اصلاحات ارضی بررسی و برای هر منطقه مهم، که مورد احتیاج بود، یک افسر وارد به آن منطقه به عنوان رئیس انتظامات عشایری از طرف فرمانده لشکر تعیین و از روز شنبه سوم آذرماه تمام منطقه فارس برای اجرای عمل مأمورین اصلاحات ارضی آماده و به رئیس اصلاحات ارضی ابلاغ گردید.

۵. دستور دادم کلیه رؤسای عشایر منطقه به وسیله فرماندهی لشکر به شیراز احضار [شوند] که تذکرات لازم به عموم بدهم.

۶. از افسران و استواران بازنشسته، که آشنایی کامل با آنها داشتم افرادی که مطمئن بودند به داخله عشایر قشقایی فرستادم که از اوضاع کسب اطلاع نموده و مخصوصاً در خصوص اقداماتی که منجر به کشته شدن مهندس عابدی شده است اطلاعات لازم کسب [کنند] و گزارش دهند، که نتیجه بعداً به عرض خواهد رسید. در نتیجه، امروز یک نفر دهاتی قشقایی که اظهار می‌کرد سارقین را می‌شناسد و کاغذهایی به وسیله این شخص بین بعضی خانهای قشقایی رد و بدل شده خود را محرمانه به این جانب معرفی نمود. دستور دادم مشاور الیه را به فیروزآباد اعزام [کنند] و در اختیار تیمسار سپهبد مالک ریاست ژاندارمری، که در محل هستند، بگذارند که ضمن تحقیق، اقدام مقتضی بشود.

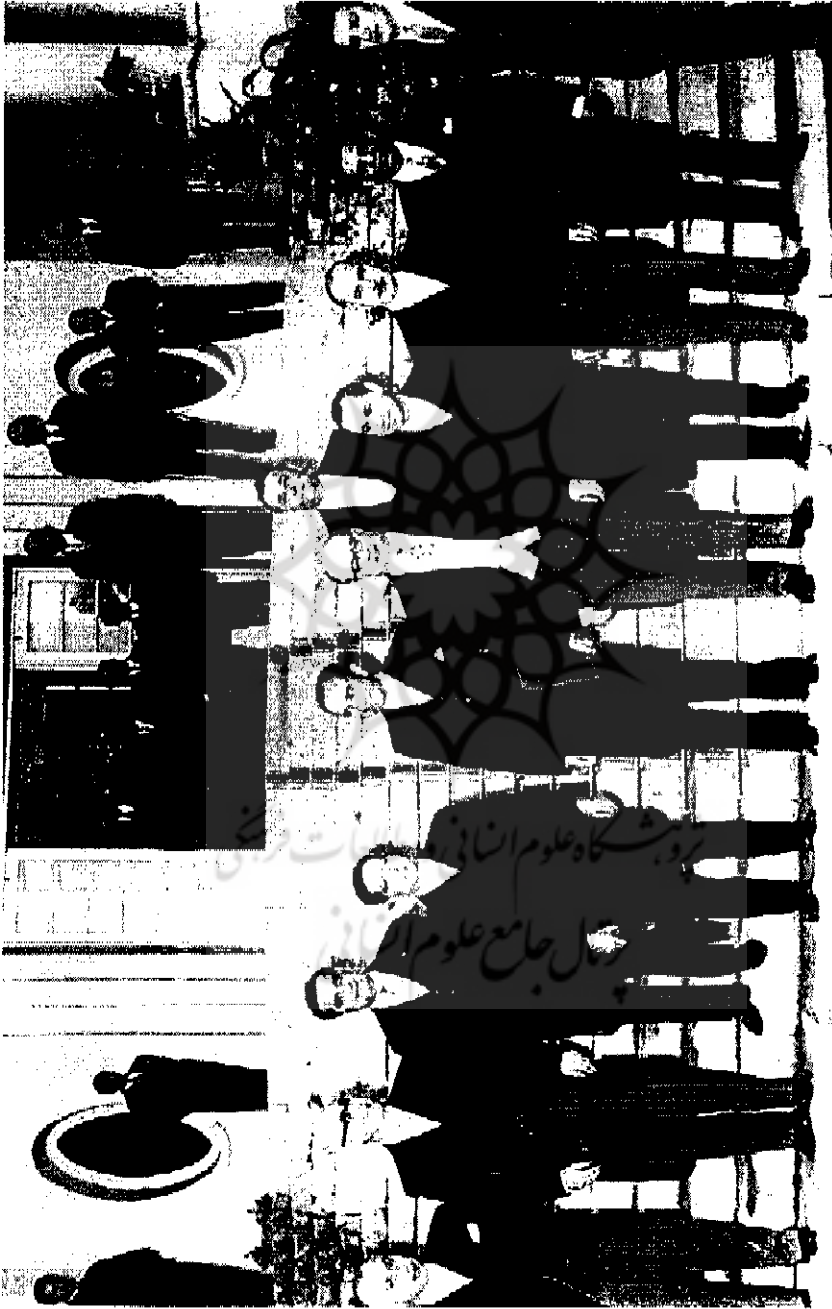
۷. دستور دادم اتحادیه فلاحتی فارس، که مرکز تجمع مالکین بوده، برچیده شود. به تمام اعضای آن اتحادیه تذکرات لازم دادم. اکنون منطقه و مخصوصاً شهر شیراز در نهایت آرامش بوده و نگرانی وجود ندارد. مراقبت کامل می‌شود و تصور نمی‌رود هیچ ناراحتی پیشامد نماید. به شرف عرض برسد که خاطرات خطیر همایونی که در شرفیابی ناراحت احساس نمودم مکدر نگردد. تا زنده هستم آنچه در قوه دارم در اجرای منویات همایونی کوشا خواهم بود.

استاندار فارس، سپهبد ورهرام^{۱۱}

[۱۸ تا ۱۶ - ۱۵۴ - ۷]

رونوشت برابر اصل است.

۱۱. سپهبد کریم ورهرام متولد ۱۲۸۸ است. از ۱۳۰۶ با گرفتن دیپلم وارد ارتش شد و طی سالها موفق به طی کردن مراحل مختلف نظامی شد. در سال ۱۳۲۹ درجه سرتیپی و فرماندهی لشکر رضایه را گرفت. در سال ۱۳۳۲ فرمانده سپاه مهاباد و سرلشکر شد. در سال ۱۳۳۷ درجه سپهبدی گرفت. با دگرگون شدن اوضاع فارس، وی که فردی خشن بود به جای فولادوند استاندار آنجا شد و با ورود فرمانده قوای جنوب یعنی بهرام آریانا سرکوب مخالفین در فارس شدت گرفت. وی از سال ۱۳۴۲ وارد مجلس سنا شود و مدت ۱۵ سال سمت سناتوری داشت. آخرین مسئولیت وی استانداری کوتاه مدت آذربایجان غربی در کابینه ازهارزی به سال ۱۳۵۷ بود. وی پس از آن با ناکامی کشور را به سوی اروپا ترک کرد.

کابینه اسدالله علم در کاخ نخست‌وزیری (۱۳۴۲-۱۳۴۱): از راست: علیش علیخان، محمد باهری، جهانگیر تفضلی، نصرت‌الله معینان، پرویز قاتل خانلری، عبدالحسین بهنیا، اسدالله علم، عباس آرام، عطاءالله خسروانی، ابراهیم ریاحی و غلامحسین خوشبین [۲۲۷-۲۲۴و]

[۳۰]

[تلگرام سپهبد ورهرام در خصوص دستگیری محمد ضرغامی]

نخست‌وزیر

اداره رمز و محرمانه

از: استاندار فارس

تاریخ کشف: ۱۳۴۱/۹/۳

جناب آقای نخست‌وزیر

محترماً پاسخ ۵۶۷۱/۴

نمی‌دانم کی به عرض رسانیده است که محمد ضرغامی را می‌خواهم آزاد کنم. اگر منظور این بود که آزاد باشد زندانی نمی‌کردم؛ و تا خاتمه کار دادگاه هم آزاد نخواهد شد. منطقه به کلی آرام است؛ با تذکرات لازم که به عموم رؤسای عشایر یک‌یک و مجتمعاً و طبقات مختلف داده شده [جای] نگرانی نیست و آقایان شیخ بهاء‌الدین محلاتی و سایرین هم در استانداری با این‌جانب ملاقات [کرده‌اند] مذاکرات لازم شده است. و به طور کلی ناراحتی وجود ندارد و عمل اصلاحات ارضی هم به خوبی انجام خواهد شد. استاندار فارس، سپهبد ورهرام
[۷-۱۵۴-۱۵]

۲۴۶

[۳۱]

[گزارشی از دستگیری و فرستادن حسینقلی رستم به تهران]

نخست‌وزیر

به تاریخ: ۱۳۴۱/۱۰/۲

شماره: ۵۱۵۶/۴

تلگراف رسیده از شیراز در شب ۴۱/۱۰/۱

جناب آقای نخست‌وزیر - رونوشت تیمسار سپهبد امیرعزیزی وزیر محترم کشور،

صبح جمعه سی آذر فرمانده نیروی زمینی تلگرافی به فرمانده لشکر فارس دستور می‌دهد حسینقلی رستم را تحت مراقبت به تهران اعزام دارند. دستور اجرا و فرستاده می‌شود. در نتیجه، عمل انتقال املاک ممسنی به دولت متوقف.

چون این جانب به کلی از این جریان بی‌اطلاع می‌باشم اولاً مقرر فرمایید در صورتی که حسینقلی رستم مرتکب اعمالی شده است که مستلزم توقیف تنبیه می‌باشد جریان را ابلاغ؛ ثانیاً به این ترتیب نمی‌دانم مسئولیت منطقه با کیست و اگر با این جانب است مقرر شود دستور مستقیم به لشکر و مأمورین انتظامی داده نشود. اکنون با دستگیری حسینقلی رستم سایر رؤسای عشایر ناراحت و در نتیجه ممکن است عکس‌العملی نشان دهند. به اضافه، اصولاً این عمل، علاوه بر اینکه لازم نبود، به ضرر منطقه هم خواهد بود.

۱۰۱ - سپهد ورهرام

[۱۴-۱۵۴-۷]

[۳۲]

۲۴۷

[تذکرات اسدالله علم به سپهد ورهرام برای حل مشکلات فارس]

۴۱/۱۰/۴

رمز شود

تیمار سپهد ورهرام استاندار،

۱. تلگراف جناب عالی به شرف عرض همایونی رسید و حسینقلی آزاد شد. اصولاً لزومی در دستگیری او نبوده است.

۲. تجدیدنظر محمدضرغامی زودتر در دادگاه خاتمه شود.

۳. دو موضوعی که مایه نگرانی خرده مالکین بود یکی انتقال قبل از قانون... و دیگری ضریب قیمت‌گذاری هر دو حل شد. در شیراز خود جناب عالی موضوع را به شرف عرض برسانید؛ و با جناب آقای وزیر کشاورزی هم مذاکره فرمایید که دستور مقتضی بدهند.

[اسدالله علم]

۵۱۵۶/۴

۴۱/۱۰/۴

رمز و مخابره گردید.

[۱۳-۱۵۴-۷]

۴-۱۰۲۱

ازلف

عمر کرم در عمل آسانوار

۱- تئوری جدید فرزند گیری با سبب و جملگی از دلش برآید

از وی در کشور ایران

۲- تهیه و نظر کرم فرغانی در مورد دردناک فاشه کرم

۳- در مورد کرم که با پشه کرم از کرم و بالکن بد می آید و قابل کنترل کردن می

در این مورد جهت نام از کرم و کرم در شهر اصفهان در سطح را
فرزند و پشه کرم در کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم

۵۱۵۵ / ۴

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی
روزنامه کرم

[۳۳]

[تذکر سپهبد و رهرام در خصوص انجام برخی اعمال خلاف قانون اصلاحات ارضی]

نخست وزیر
اداره رمز و محرمانه

کشف تلگراف سپهبد و رهرام
از: شیراز
شماره وارده: ۵۲۲۹/۴
اسم کشف کننده: میرزائی
تاریخ وصول: شب ۴۱/۱۰/۸

جناب آقای نخست وزیر،

بازگشت ۵۱۵۶، اعلیحضرت همایون شاهنشاه سر میز شام به آقای دکتر ارسنجانی، در موضوع انتقال قبل از قانون فعلی و ضریب، اوامری فرمودند. امروز رؤسای اصلاحات ارضی را به دفتر استانداری احضار و در این مورد مذاکره کردم. آقای مهندس سالور هم حضور داشتند. آقایان متعذرند که از وزارت کشاورزی دستور کتبی داده اند که اولاً هر خانوار بایستی یک ده شش دانگ داشته باشند. نه هر شخص؛ در صورتی که در قانون صراحتاً ذکر شده است هر شخص می تواند یک ده شش دانگ داشته باشد. در خصوص ضریب هم تجدیدنظر نکرده اند. به نظر این جانب، خلاف قانون عمل کردن صحیح نیست و نازاحتیهای تولید خواهد کرد. به اضافه، بهتر است در دفعه یکم طبق قانون عمل اصلاحات ارضی را خاتمه دهیم؛ بعد، در وهله دوم خانواده هایی که بیش از شش دانگ دارند عمل شود. تقاضا دارم در این مورد اقدام عاجل فرمایید که محظوراتی پیش نیاید.

[در حاشیه: دستورات حضوری داده شد. ۴۱/۱۰/۲۷
سپهبد و رهرام
[۱۲-۱۵۴-۱۷]

[۳۴]

[اعلام لغو حکومت نظامی در شیراز]

نخست وزیر

به تاریخ: ۱۳۴۱/۱۲/۴
شماره: ۵۸۳۹/۴
محرمانه

وزارت جنگ

پیرو تصویبنامه شماره ۴۱۸۷۴ مورخ ۴۱/۶/۸، چون موجباتی که برطبق تصویبنامه شماره ۴۵۳۶ مورخ ۴۱/۸/۲۳، هیئت وزیران سبب برقراری حکومت نظامی و اجرای مقررات آن تا اول بهمن ماه ۱۳۴۱ در شیراز و حومه بوده برطرف گردیده است، هیئت وزیران در جلسه مورخ بیست و نهم بهمن ماه ۱۳۴۱ الغاء آن را تصویب و موقوف‌الاجرا بودن مقررات حکومت نظامی در شیراز را در تاریخ اول بهمن ماه ۴۱ تأیید می‌نماید. اصل تصویبنامه در دفتر نخست‌وزیر است. از طرف نخست‌وزیر

۴۱/۱۲/۴
۵۸۳۹/۴

رونوشت جهت اطلاع و اجرا ساواک و استانداری فارس ابلاغ می‌گردد.

از طرف نخست‌وزیر،

[۴۱-۱۵۴-۷]

[۳۵]

[عریضه فرخ لقا بهادری به سپهبد ریاحی]

۲۲/۲/۲۴

تیمار سپهبد ریاحی وزیر محترم کشاورزی،

محترماً، این جانب فرخ لقا بهادری قشقایی به موازات مخارج و تکالیف طاقت‌فرسای زندگی خود دارای دو مزرعه کوچک هستم که در قبال دیه و به اعتبار داشتن آنها مبالغ معتدبهی معادل شش میلیون ریال در راه عمران و آبادی املاک مزبور و کسر مخارجات زندگی مقروض گردیده‌ام. در اجرای برنامه اصلاحات ارضی و تکمیل اظهارنامه‌های قبلی، گذشته از اینکه دو دانگ از قریه خویده‌حان را که در ملکیت این جانب بوده به قیمت ناچیزی به کشاورزان محل انتقال داده‌اند، به عنوان اینکه این جانب هم ورثه مرحوم اسمعیل خان قشقایی سردار عشایر هستم حق مالکیتیم بر این دو قطعه ملک منظور نگردیده در حالی که املاک مزبور را شخصاً خریداری نموده‌ام و از طریق وراثت آن مرحوم به من منتقل نگردیده است.

از آنجا که دولت به منزله طیب جامعه و تیمسار وزیر کشاورزی را با حسن نیت علاقه‌مند به رسیدگی وضع اجتماعی می‌دانم؛ مراتب را بدینوسیله عرض و استدعا دارم

تاریخ ماه ۱۳۴۰
شماره ۵۸۹۶
پیوست
وزارت
سازمان
سازمان اطلاعات و امنیت کشور

پیوسته تصویب نامه شماره ۴۱۸۲۴ مورخ ۱۳۴۰/۸/۱۸ چون موجهاتی که برطبق تصویب نامه شماره ۴۰۳۶ مورخ ۱۳۴۰/۸/۲۲ هیئت وزیران سبب برقراری حکومت نظامی و اجرای مقررات آن تا اول بهمن ماه ۱۳۴۱ در شیراز و حومه بوده برطرف گردیده است .

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۴۰/۸/۱۸ الفای آنرا تصویب و موقوف الاجرا بودن مقررات حکومت نظامی در شیراز را در تاریخ اول بهمن ماه ۱۳۴۱ تأیید می نمایند .

متن	مخالف	موافق	نخست وزیر
			وزیر امور خارجه
			وزیر سپه داری
			وزیر پل و راه گانی
			وزیر نیرو و صنعت و تکنولوژی و تلفن
			وزیر فرهنگ
			وزیر دادگستری
			وزیر دارائی
			وزیر معادن
			وزیر فرهنگ
			وزیر کار
			وزیر کشور
			وزیر کشاورزی
			وزیر مشاور
			وزیر مشاور

امر فرمایند ترتیبی اتخاذ گردد که با فروش علاقه جات فوق، که یکی از آنها زراعت مکانیزه و دیگری هشت نفر کشاورز بیشتر ندارد؛ به قیمت عادلانه بتوانم دیون خود را ادا نموده و مرفه باشم؛ یا آنکه بانسق و عمران املاک مزبور از درآمد آنها زندگی خود را اداره نمایم. در غیر این صورت تصور می‌کنم بر تیمسار محترم پوشیده نباشد که متلاشی شدن شیرازه زندگی این جانب حتمی و قطعی است و سزاوار نیست که با داشتن محل برای پرداخت دیون خود در قبال مطالبه و تعقیب قانونی دائنین حیثیت و آبروی چندین ساله خود و خانواده‌ام از بین برود.

[در حاشیه:]

مورخه ۱۳۴۲/۲/۲۸

تیمسار سپهبد ریاحی،

در مسافرت اخیر فارس، بانو فرخ بی بی قشقایی (فرخ لقا بهادری قشقایی) به این جانب مراجعه و مشکلات خود را بیان داشت؛ چون مربوط به وزارت کشاورزی و اصلاحات ارضی بود هدایت شد که مستدعیات خود را به جناب عالی بنویسد. اینک شرح بالا را تقدیم داشته که ملاحظه خواهید فرمود. خواهشمند است برابر مقررات قانون اصلاحات ارضی احقاق حق فرموده و به رفع مشکلات بانوی مزبور حتی الامکان عطف توجه فرمایید. رئیس سازمان اطلاعات و امنیت کشور، سرلشکر یا کروان [۷۲۳۶۹]

۲۵۲

[عریضه فرخ لقا بهادری به سپهبد ریاحی در خصوص املاک خسرو قشقایی]

۴۲/۲/۲۶

تیمسار سپهبد ریاحی وزیر محترم کشاورزی،

محترماً، در موقع حرکت آقای خسروخان قشقایی برادر این جانب، مبلغی از بانک کشاورزی وام گرفته بود. در سررسید وام مزبور و مصادف با حراج وثیقه آن مبلغ یک میلیون ریال به ضمانت این جانب از آقای باقر محکمی به موجب سفته قرض و به بانک مزبور پرداخت نمودم؛ و علاوه از مبلغ فوق‌الذکر، مبلغ دو میلیون ریال، به دفعات، وسیله این جانب برای مخارجات و سایر دیون ایشان پرداخت نموده؛ چون از درآمد

املاک، محلی برای پرداخت دیون مزبور فراهم نشد یک قطعه باغ معروف به باغ سلطان‌آباد واقع در شمال شهر فیروزآباد خود ایشان با سند مصدق به گواهی سفارت شاهنشاهی ایران در مونیخ به آقای محکمی منتقل نموده است. و بدیهی است؛ در صورت عدم توافق اداره اصلاحات ارضی؛ دین مزبور بر عهده این‌جانب خواهد یافت؛ و تصور نمی‌کنم عدل و انصاف اجازه دهد که حقوق این شخص که جز دستگیری و استعانت خلافی نداشته از بین برود یا اینکه این‌جانب را برای طلب حقه خود مورد تعقیب قرار دهد. لذا، از تیمسار محترم استدعا دارم مقرر فرمایند نسبت به انتقال باغ مزبور و سایر بساتین یا اراضی که فاقد کشاورز یا زارع مستحق تقسیم است در حدود طلب ایشان موافقت گردد که استیفاء حق بستانکار مزبور و رفع ذمه از عهده این‌جانب به عمل آید.

[در حاشیه:]

مورخه ۴۲/۲/۲۸

تیمسار سپهد ریاحی،

۲۵۳

در مسافرت اخیر فارس، بانو فرخ بی‌بی قشقایی (فرخ‌لقا بهادری قشقایی) به این‌جانب مراجعه و مشکلات خود را بیان داشت؛ چون مربوط به وزارت کشاورزی و اصلاحات ارضی بود هدایت شد که مستدعیات خود را به جناب عالی بنویسد. اینک شرح بالا را تقدیم داشته که ملاحظه خواهید فرمود. خواهشمند است برابر مقررات قانون اصلاحات ارضی احقاق حق فرموده و به رفع مشکلات بانوی مزبور، حتی الامکان، عطف توجه فرمایید. رئیس سازمان اطلاعات و امنیت کشور، سرلشکر پاکروان [۱۷۳۳۷۰]

[۳۷]

[نامه سرهنگ شبستری و گله از تهمت پراکنی عده‌ای بر ضد یاران تیمسار آریانا]

تهران، مورخه ۴۲/۶/۲۲

سرور گرامی و برادر ارجمندم جناب سروان آریا،^{۱۲}

ضمن عرض سلام و تقدیم ارادت قلبی خود، امیدوارم وجود نازنین برادر بزرگوام

۱۲. آریاسب آریانا فرزند سپهد بهرام آریانا

قرین سلامت کامل و سعادت و موفقیت باشد. به طوری که استحضار دارید، عملیات جنوب پایان یافت و تیمسار فرماندهی پدر بزرگوارتان و همگی به تهران برگشتیم. موفقیت کامل و حتمی بود و حتماً فرمان مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاهی را در این مورد ملاحظه فرموده‌اید. متأسفانه عده‌ای حسود، آلوده، و شکست‌خورده، پس از خاتمه عملیات و مراجعت افسران ستاد نیرو، شروع به تهمت پراکنی و ارسال اطلاعیه‌های بی‌امضا نموده‌اند؛ و هدف اصلی این تهمتها هم من شدم. البته رفقای صمیمی و اطرافیان تیمسار سپهبد آریانا^{۱۳} هم در این ایجاد تشنج بی‌تقصیر نیستند. به هر حال، کاری است که شده. اخیراً تیمسار سپهبد ضرغامی با چند نفر امیر و چند نفر سرهنگ برای بازرسی و رسیدگی به این اطلاعیه‌ها و تهمتها به شیراز رفته‌اند؛ ولی چیزی که به تیمسار و فداییان تیمسار، که بنده نیز یکی از صمیمی‌ترین آنان می‌باشم، نمی‌چسبد همین حرفهاست. بگذار بروند و برسند و برگردند؛ ولی دوست عزیز، این اعمال و پیشامدها با سرنوشت من یکی بازی می‌کند؛ و خدا شاهد است که در شیراز غیر از خدمت و جانفشانی، که شما شاهد و ناظر آن بودید، هدفی نداشتم. بالاتر از همه، این دون‌صفتان از زبان بنده هم دروغهایی ساخته و تیمسار سپهبد آریانا را نسبت به من مکدر ساختند. ولی بنده تازه با تیمسار آشنا نشده‌ام؛ قلب طلایی ایشان و محبتهایی که در گذشته نسبت به من فرموده‌اند و حتی الطاف و عنایاتی که در عملیات جنوب نسبت به بنده کرده‌اند، فراموش شدنی نیست؛ باشد، روزی می‌رسد که تیمسار به حقایق امر وقوف حاصل می‌فرمایند و درجه ارادت و خلوص و فدویت بنده هم روشن می‌شود. باری، بنده زاده، همان طوری که می‌دانید، برای ادامه تحصیل در رشته پزشکی به فرانسه آمد و بدین وسیله به حضور دوست عزیزم معرفی می‌شود. ایشان بورسیه دولت فرانسه [هستند] و در بردو تحصیل خواهند کرد. استدعا دارم در راهنمایی و مساعدت به ایشان

۱۳. سپهبد بهرام آریانا، متولد ۱۲۸۵ شمسی در تنکابن در سال ۱۳۰۶ افسر ارتش شد و با طی مدارج مختلف نظامی در سال ۱۳۲۸ سرتیپ و فرمانده تیپ مهاپاد، ۱۳۳۰ فرمانده لشکر گارد، ۱۳۳۱ وابسته نظامی ایران در فرانسه، ۱۳۳۳ سرلشکر شد و رئیس ستاد ارتش. در سال ۱۳۳۷ ضمن گرفتن درجه سپهبدی به فرماندهی نیروی زمینی منصوب شد. در سال ۱۳۴۲ ارتشبد گردید. در سال ۴۱ برای ختم غائله فارس از سوی شاه مأمور نیروهای جنوب شد. وی به فارسی سره و ایران باستان علاقه زیادی داشت و از واژه‌های عجیب در مکاتباتش سودی جست. پس از انقلاب در فرانسه با کمک عوامل سلطنت طلب فعالیتهای نظامیش را شدت بخشید ولی در نهایت با اختلاسهای مالی متعددی که پیش آمد از جریانهای سیاسی کناره‌گیری کرد. وی به سال ۱۳۴۶ درگذشت.

۲۵۵

محمدرضا بهلوی هنگام بازدید از قبور کشته‌شدگان فارس در زمان اصلاحات ارضی | ۱۲۹-۱۱۴ا|

دریغ نفرمایید که موجب تشکر و سپاسگزاری من خواهد بود؛ و چنانچه قبل از حرکت در سفارت و یا وابستگی فرهنگی ایران در سفارت کاری داشتند توصیه فرمایید زودتر انجام دهند که بدون معطلی به بردو حرکت نمایند. هر لطف و عنایتی درباره ایشان فرمایید بنده را مرهون الطاف خود ساخته‌اید. اوامری اگر در تهران داشتید مرقوم فرمایید به انجام آنها مفتخر خواهم بود. مثل اینکه خانم آریانا^{۱۴} و ویشناسب^{۱۵} هم این روزها به پاریس خواهند آمد. استدعا دارم، در صورت امکان، در نامه‌های خود به تیمسار سپهبد آریانا نیز یادآور شوید. بالاخره روزی معلوم خواهد شد اگر تیمسار یک نفر زیردست وفادار داشته آن هم سرهنگ شبستری بوده است. موفقیت دوست بزرگوارم رامسئلت دارم.

تصدقت سرهنگ شبستری

| ۳۹۲۲۹ |

۱۴. ملوک (ناجمه)

۱۵. ویشناسب یکی دیگر از فرزندان آریانا است. دیگر فرزندان وی عبارتند از: کوزوش، انوشه، تاجی.

[نامه محمدناصر قشقایی به سپهبدریاحی در مورد پرداخت بهای املاکش]

۲۷ مارس ۱۹۶۴

۲۷ اسفند ۱۳۴۲

قربانت گردم؛ ضمن تجدید ارادت و سلام، بدوآ تبریکات صمیمانه و ادعیه صادقانه خود را به مناسبت تجدید سال جدید باستانی به حضور عالی تقدیم، سعادت و سلامت و موفقیت تیمسار را از درگاه خداوند بزرگ آرزو می‌کنم. در ضمن، موقع را مغتنم دانسته خاطر شریف را تصدیع می‌دهد: به طوری که خاطر شریف مسبوق است، ذات اعلیحضرت همایون شاهنشاهی، چه قبلاً و چه در موقع تشریف‌فرمایی به اروپا، مخصوصاً در اتریش، اوامری نسبت به پرداخت بهای املاک و باغات و علاقه‌جات بنده و مادرم در فارس صادر فرمودند و مراجع عالی شاهنشاه دو سه بار از طرف سفارت کبرای شاهنشاهی در اتریش ابلاغ گردید؛ و با استظهار به مراجع عالی اعلیحضرت همایون و حسن‌نیت و بینظری تیمسار انتظار می‌رفت که زودتری تکلیف این کار معلوم و آنچه قانوناً تعلق می‌گیرد زودتری پرداخت نمایند.

به قرار اطلاع، حتی مختصر و جهی هم اگر بابت بهای املاک بنده به حساب اخوی (آقای محمدحسین خان) پرداخت شده بر اثر گرفتاری مشارالیه تاکنون به بنده نرسیده؛ و با هزینه کمرشکن اروپا وضع زندگی بنده، و مخصوصاً مادرم، با داشتن املاک و علاقه‌جات متعدد و موروثی مختل شده است. بنابراین، از حضور تیمسار، که خوشبختانه در رأس وزارت کشاورزی قرار دارید و متصف به صفات حمیده و بیغرضی هستید، تقاضا دارم دستور فرمایید هرچه زودتر تکلیف پرداخت بهای املاک و باغات و علاقه‌جات این جانب و والده را، که در سنین کهولت و پیری احتیاج بیشتری به پول دارد؛ معلوم و شخصاً اظهار مرحمت فرموده مقرر فرمایید مستقیماً به آلمان حواله دهند؛ و هر گاه حواله مستقیم پول از طرف وزارتخانه میسر نیست چون محمدحسین خان اخوی که از طرف بنده وکالت دارد گرفتار شده امر فرمایید و در این باره به خاتم بنده (رودابه بی‌بی قشقایی) که در ایران (تجریش، باغ انجیری) اقامت دارند، و نیز از طرف بنده به وکالت معرفی شده‌اند، مراجعه نمایند.

بدیهی است وکیل و نماینده تام‌الاختیار مادرم به موجب وکالتنامه رسمی بانو ملکی

۱۷ آذر ۱۳۵۴
۲۷ مهر ۱۳۵۴

München 5
Pöfallestrasse 8
Tel. 63 85 42

حاجت‌نامه

بنام حق تعالی که هر چه می‌خواهد می‌سازد و هر چه می‌خواهد می‌کند و هر چه می‌خواهد می‌گذرد و هر چه می‌خواهد می‌ماند...

در حق تعالی که هر چه می‌خواهد می‌سازد و هر چه می‌خواهد می‌کند و هر چه می‌خواهد می‌گذرد و هر چه می‌خواهد می‌ماند...

بنام حق تعالی که هر چه می‌خواهد می‌سازد و هر چه می‌خواهد می‌کند و هر چه می‌خواهد می‌گذرد و هر چه می‌خواهد می‌ماند...

در حق تعالی که هر چه می‌خواهد می‌سازد و هر چه می‌خواهد می‌کند و هر چه می‌خواهد می‌گذرد و هر چه می‌خواهد می‌ماند...

بنام حق تعالی که هر چه می‌خواهد می‌سازد و هر چه می‌خواهد می‌کند و هر چه می‌خواهد می‌گذرد و هر چه می‌خواهد می‌ماند...

در حق تعالی که هر چه می‌خواهد می‌سازد و هر چه می‌خواهد می‌کند و هر چه می‌خواهد می‌گذرد و هر چه می‌خواهد می‌ماند...

بنام حق تعالی که هر چه می‌خواهد می‌سازد و هر چه می‌خواهد می‌کند و هر چه می‌خواهد می‌گذرد و هر چه می‌خواهد می‌ماند...

۲۵۷

جهان صولت فشقایی (خواهرم) خواهد بود.

از بذل لطف و مرحمتی که خواهید فرمود قبلاً تشکر می‌کنم.

با تقدیم احترام، ارادتمند،

محمدناصر فشقایی

[۷۲۳۷۱]

[۳۹]

[گزارشی از فعالیتهای صاحبان زمین و رؤسای عشایر مناطق کردنشین]

وزارت کشور

استانداری کردستان

شماره: م/۱۵۱۲

تاریخ: ۴۱/۱۲/۲۹

بکلی محرمانه

جناب آقای علم نخست‌وزیر محترم،

با اعاده عین اطلاعیه مورخ ۴۱/۱۲/۱۴ به استحضار می‌رساند:

گزارشهایی که از مقامات انتظامی می‌رسد حاکی از تجمع و تشکیل جلسات مالکین و رؤسای عشایر مناطق سقز، دیواندره و مریوان می‌باشد؛ ولی هنوز نتوانسته‌اند عمل خلاف مرتکب شوند و با مراقبت و هوشیاری عملیات آنان کنترل می‌شود؛ ولی تنها اطلاع از تشکیل جلسات آنان، که مسلماً نحوه تصمیمات و مذاکراتشان برای مأمورین پوشیده است، کافی نیست.

لذا پیشنهاد می‌شود اقدامات زیر معمول شود:

۱. همان‌طور که طی شماره‌های م/۱۴۵۶ - ۴۱/۱۲/۱۱ و م/۱۴۷۱ - ۴۱/۱۲/۱۵ به عرض عالی رسانیده شده است چون همه مالکان را به یک نظر نمی‌توان نگریست و عده‌ای من جمله آقایان آیت‌الله شیخ محمد مردوخ و شیخ احمد غیائی و همچنین چند نفر از مالکانی که جنبه عشایری دارند بسیار بجاست که مورد رعایت و عنایت دولت واقع شوند و املاکشان دو نوع قیمت‌گذاری شود:

الف - قیمتی که سازمان اصلاحات ارضی از روی میزان مالیات پرداختی در ضریب منطقه خواهد پرداخت؛

ب - تفاوت بهای ملک با قیمت عادله روز (از روی عایدات) تعیین و تفاوت حاصله

مانند عطیه ملوکانه از بودجه دولت به آنان پرداخت شود؛ که این عمل، علاوه بر اینکه از هرگونه بی‌نظمی و اغتشاش احتمالی جلوگیری می‌شود، آن عده از رؤسای عشایر که نفوذ داشته و نفوذ خود را تا حال تاحدی در منطقه محفوظ کرده‌اند بیشتر به مراحم دولت مستظهر می‌گردند و طبعاً از هرگونه تصمیمی که مخالف مصالح منطقه باشد خودداری نموده ساکت و آرام خواهند شد و مأمورین هم در اجرای برنامه توفیق کامل پیدا خواهند کرد و بقیه مالکان هم که شاید همواره مترصد عکس‌العمل اقدامات و عملیات آنان باشد با مشاهده تغییر و روش و سکوت آنان قادر به هیچ‌گونه اختلالی نخواهند بود و به نظرات و برنامه دولت تمکین نمایند.

۲. چون نباید احتیاط را فراموش کرد بهتر است ژاندارمری کل کشور پاسگاههای ژاندارمری را در مناطق سقر، بانه، دیواندره و مریوان تقویت کند و عوامل لازم در اختیار آنها بگذارند.

۳. برای پاسگاههای ژاندارمری مناطق مذکور ساختمانهای مستحکم با رعایت اصول فنی نظامی احداث کنند و اعتبار کافی هم برای تهیه خواربار و آب و وسایل مورد نیاز افراد پاسگاهها اختصاص دهند که هرگاه مورد حمله قرار گرفتند خواربار، بیسیم و وسایل مورد احتیاج در اختیار داشته باشند و بتوانند دفاع کنند. چون عمده مالکان که شاید تعدادشان زیاد نباشد سوگند یاد کرده‌اند که از فروردین ماه ۱۳۴۲، تا آنجا که پیشرفت کند، در نوار مرزی ایجاد ناامنی و شروع به تحریکات نمایند و با این عمل دهقانان را مرعوب و مطیع مقصود خود نمایند که در اجرای قانون اصلاحات ارضی وقفه‌ای حاصل شود و گزارش واصله از هنگ ژاندارمری کردستان به این استناداری مؤید این موضوع است. و به علاوه، عمده مالکان بعضی از خرده مالکین را همراه خود کرده که تنها نباشند و اخیراً هم آقای اسمعیل عباسی فرزند ارشد آقای محمد عباسی^{۱۶} نماینده سابق چند دوره مجلس شورای ملی که از عمده مالکان می‌باشند و تازه از تهران مراجعت کرده درصدد تشکیل اتحادیه مالکان در شهرستان سقر می‌باشند. گویا می‌خواهد عده‌ای از خرده مالکین را در اتحادیه مذکور شرکت دهد؛ ولی عملاً عمده مالکان گرداننده آن باشند. متمنی است مقرر فرماید ترتیبی اتخاذ شود که موارد پیشنهادی بالا عملی گردد و آسایش بیشتر خرده مالکین فراهم و تکلیف آنان زودتر روشن شود تا به این تبلیغات مبنی بر اغتشاش و ناامنی احتمالی خاتمه داده شود.

۱۶. محمد عباسی نماینده دوره‌های ۱۵ و ۱۶ و ۱۸ تا ۲۰ از سقر و بانه.

در خاتمه، به استحضار می‌رساند در صورتی که به این قبیله مالکان و خرده مالکین با طرزى که پیشنهاد شده رفتار شود، علاوه بر اینکه خرده مالکین دیگر دنبال تبلیغات آنان نمی‌روند و در اجتماع آنان شرکت نمی‌کنند و تنهایشان خواهند گذاشت و با تنهایی کاری از پیش نمی‌برند. استاندار کردستان، سرتیپ امین آزاد

[۱-۳۲۳-۷۵۴و]

[۴۰]

[گزارشی از اوضاع امنیتی مناطق کردنشین]

۱. اطلاع واصله از کردستان حاکی است مأمورینی که به منظور رسیدگی به اختلافات و رفع مزاحمت به قریه سریش آباد اعزام گردیده بودند با دو دستگی و تظاهرات اهالی قریه مزبور مواجه و در نتیجه دو نفر از مأمورین ژاندارمری به نام گروهیان سوم احمد شهبازی و گروهیان سوم علی عطائی مجروح گشته‌اند. بلافاصله فرمانده واحد با عده کافی مأمور جهت رسیدگی و تعقیب و دستگیری متهمین به محل حادثه عزیمت نموده است.

۲. به قرار اطلاع رسیده از کردستان، آقای مصطفوی مأمور سازمان اصلاحات ارضی در تاریخ ۴۲/۲/۲۹ همراه دو نفر ژاندارم جهت رسیدگی به دادخواست یکی از مالکین آبادی قلعه از توابع کامیاران مبنی بر تجاوز به اراضی مکانیزه وی به قریه مزبور عزیمت نموده‌اند؛ لکن به محض ورود به محل مذکور مورد حمله زارعین واقع و شیشه اتومبیل آنها شکسته و یکی از مأمورین مجروح گردیده‌اند.

۳. اطلاعات متعددی حاکی بوده که عده‌ای از دهقانان شهرستان سقر با تحریک بعضی از عوامل (ملاهای قراء، دهیاران و مأمورین کشاورزی) مبادرت به قطع اشجار و یا موجبات بی‌نظمی در دهات می‌گردید. بلافاصله در این مورد از طرف ساواک اقداماتی معمول شد که ذیلاً به استحضار می‌رسد:

الف- اغلب ملاهای دهات احضار و ضمن هدایت آنان به وظائف محوله و اخذ تعهد کتبی دستورات لازم به آنها داده شده که کوچک‌ترین دخالتی در امور دهقانان و مالکین ننمایند. این رویه در مورد دهیاران نیز عملی شده است.

ب- ضمن تماس نزدیک با مسئولین کشاورزی و تشویق و ترغیب آنان به اجرای امر اصلاحات ارضی ترتیبی اتخاذ شد که به شکایت طرفین رسیدگی گردد.

ج - عده‌ای از خرده مالکین که مزاحمت دهقانان را فراهم می‌نمودند، به شرح اسامی مندرج در زیر، احضار و ضمن تفهیم اینکه دولت منتهای سعی و کوشش را می‌نماید که احترام خرده مالکین محفوظ بماند، تقبل نمودند که به هیچ‌وجه مزاحمت دهقانان را فراهم نسازند.

۱. رشید جوانرودی ۲. غلامرضا اردلان ۳. سیف‌الله اردلان ۴. خانان اردلان ۵. حسن متین مالک داش‌اغلوچه ۶. توفیق محمدپناه مالک تیلکو ۷. محمد و حسن جوانرودی مالکین منطقه خورخوره ۸. احمد کیخسروی مالک قلعه‌کهنه ۹. صالح و سعید حبیبی مالکین تیلکو

بر طبق اطلاع واصله، مأمورین جنگلبانی شهرستان بانه برای وصول حق‌المرتج کشاورزان را تحت فشار قرار داده‌اند.

موضوع فوق باعث شده که از طرف مالکین تبلیغات سوئی علیه مأمورین مزبور و سایر مأمورین اصلاحات ارضی به عمل آید و زارعین نیز تحت تأثیر تبلیغات مذکور قرار گرفته و از این وضع ناراضی می‌باشند. [۷-۳۲۳-۷۵۴ و]

[گزارشی از اوضاع امنیتی مناطق کردنشین]

پیشگاه مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاهی

پیشگاه علوم گزارش مطالعات فرسنگی

مفتخراً، به شرف عرض می‌رساند: جان‌نثار برای شرکت در کنفرانس معاونین به تهران احضار گردیده‌ام و با اجازه از پیشگاه مبارک نتیجه مشاهدات و بررسیهای خود را به شرح پیوستهای زیر از شرف عرض خاکهای مقدس می‌گذرانم:

پیوست الف - اوضاع نظامی

پیوست ب - اوضاع محلی

در مورد قسمت یکم، وظیفه‌دار است به خاک‌پای مبارک عرضه دارد، با وضع کنونی، جان‌نثار در نتیجه شرایط موجود که در پیوست الف تشریح می‌گردد بیم آن را دارد که نتواند مطابق انتظارات شاهنشاه مفرح وظایف خود را انجام و عضوی باطل در دستگاه فرماندهی ارتش یکم باشد.

در مورد قسمت دوم باید به عرض برساند که مردم مناطق کردنشین رفع کلیه اشکالات خود را از ارتش توقع دارند و مکرر در مکرر علناً به جان‌نثار اظهار نموده‌اند که دستگاه‌های دیگر مشکلات آنها را حل نخواهند کرد؛ به ویژه، انتظار دارند عرایض آنها از راه مستقیم‌تری از شرف عرض بگذرد و اوامر ملوکانه شرف صدور یابد که زودتر به مرحله اجرا گذارده شود. مدت توقف کوتاه جان‌نثار در منطقه صرف شناساییها، نوشتن یک روش جاری عملیاتی برای لشکرهای ۴ و ۵، تهیه یک طرح ضد اغتشاش و صدور دستورات لازم جهت تهیه یک طرح تأمین منطقه عقب گردیده است؛ و نظریات خود را در مورد طرح عملیاتی بارزانی به ارتش یکم گزارش نموده‌ام.

از جسارت تقدیم این گزارش از مجرای خاص، انتظار عفو ملوکانه را دارد.

جان‌نثار، سرلشکر جم^{۱۷}

[۵۸۶۳۷]

[۴۲]

گزارشی از اختلاف مأموران اصلاحات ارضی و ارتش

۲۶۲

ریاست دفتر ویژه اطلاعات^{۱۸}

۱. در موقعی که در تهران بودم، ضمن گزارشی که به خاک‌پای مبارک همایونی تقدیم گردید، مسائل غیرنظامی مربوط به منطقه و اقدامات عمرانی لازم از شرف عرض گذشت، که گویا اوامر همایونی در مورد قسمت غیرنظامی از طریق دفتر ویژه جهت جناب آقای نخست‌وزیر ارسال گردیده است.
۲. نتیجه اقدامات دولت تاکنون در مورد هیچ‌یک از مواد گزارش در منطقه مشهود نگردیده است.

۱۷. فریدون جم. فرزند محمود جم و متولد ۱۲۹۳ش در تبریز. گذراندن دانشکده افسری در پاریس. در سال ۱۳۰۶ به درجه افسری رسید. در سال ۱۳۱۷ با شمس پهلوی ازدواج کرد که پس از مرگ رضاشاه به متارکه انجامید. وی با درجه سرتیپی فرمانده دانشکده افسری شد. مدتی معاونت ارتش غرب و چندی فرماندهی ارتش شرق با وی بود. سرانجام به قائم‌مقامی ستاد بزرگ ارتشتاران رسید و بعد از ارتشید آریانا با درجه ارتشیدی رئیس ستاد ارتش شد. بعد از آن ناگهانی سفیر ایران در فرانسه شد و پس از پایان مأموریت بدون دلیل شخصی هیچ مأموریتی به وی رجوع نشد و در اروپا ماندگار شد.

۱۸. حمین فردوست

۲۶۳

نقش اراضی در منطقه کردنشین: از راست: هویدا، محمدرضا پهلوی، ریاحی و ولیان [۳۱۳۷-۷۵۴ع]

۳. مسئله عمده‌ای که در قسمت اوضاع محلی به شرف عرض رسانیدم اختلافات حاد خرده^{۱۹} مالکین و دهقانان است؛ این جانب نمی‌دانم مسئولین اصلاحات ارضی چه گزارشهایی به تهران می‌دهند؛ ولی این اختلافات واقعی است که اگر هرچه زودتر مورد توجه واقع نگردد با تحریکات حزب پارت و توده و سایر مخالفین ممکن است موجب بروز فساد عمده گردد.

۴. اینکه که موقع برداشت محصول نزدیک می‌گردد، تردیدی نیست اختلافات لفظی به مرحله عمل نیز خواهد کشید، و تا فرصت باقی است باید اقدامات لازم به عمل آید.
۵. در شرایط فعلی، و قبل از حرکت به تهران، به مقامات غیرنظامی پیشنهاد نمودم کمیسیونی مرکب از نمایندگان فرمانداری، دادگستری، اصلاحات ارضی، ژاندارمری و ارتش به دهات رفته و، ضمن رسیدگی به شکایات طرفین توجیه و ارشاد به عمل آورده و عواقب عدول از مقررات و قوانین را به همگان گوشزد نماید.

۱۹. در اصل «خورده»

۶. جواب رسیده حاکی است که وزارت کشاورزی اعلام داشته که حل اختلافات منحصراً از وظایف سازمان اصلاحات ارضی است.

۷. اگر حل اختلافات از وظایف اصلاحات ارضی است جلوگیری از تعدی و اعمال عدالت از وظایف دادگستری و حفظ انتظامات از وظایف ژاندارمری و ارتش می‌باشد؛ چگونه ما بگذاریم که فساد روی دهد آن وقت مأمورین اصلاحات ارضی خود را کنار کشیده و مردم و سربازان را به کشتن دهیم.

۸. اینک که برداشت محصول نزدیک می‌گردد، به نظر این جانب رسیدگی به اختلافات و توجیه و ارشاد و تذکر تعدی و تجاوز به میزان زیادی ضروری است و فوریت دارد.

۹. اشکال عمده دیگر این است که عملاً دهات بدون سرپرست و رئیس است؛ اغلب کدخدایان و ریش‌سفیدان سابق مورد عدم اعتماد و مخالفت خرده مالکین یا دهقانان می‌باشند و شخص [و] مقامی نیست که حکمیت نموده و اختلافات را حل و فصل و از دهات سرپرستی نماید.

۱۰. بر حسب وظیفه، لازم دانست این نکات از [به اطلاع برساند که در صورت مقتضی مجدداً از شرف عرض خاک‌پای مبارک همایونی بگذرد.

سرلشکر جم

[۵۸۶۳۸ و ۵۸۶۳۹]

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

[۴۳] مطالعات فرهنگی

ریاست دفتر ویژه اطلاعات

پیرو عریضه‌ای که توسط دفتر ویژه اطلاعات از شرف عرض خاک‌پای همایونی گذشت و اوامر مبارک ملوکانه در مورد رسیدگی به ستاد بزرگ ارتشتاران شرف صدور یافت، نتیجه را ذیلاً اعلام می‌دارد تا چنانچه قسمتهایی از آن ضرورت داشته باشد گزارشاً به شرف عرض مبارک ملوکانه برسد و پرونده آن دفتر اقدام را از ابتدا تا انتها نشان دهد:

۱. یک کمیسیون مقدماتی روز دوشنبه ۲/۲۳ در ساعت ۱۴/۰۰ در اطاق ریاست

ستاد بزرگ ارتشتاران با حضور تیمسار فرماندهی نیروی زمینی و این جانب تشکیل گردید و این جانب مجدداً اشکالات را تشریح نمودم - نیروی زمینی ماده به ماده به گزارش این جانب، که از شرف عرض مبارک شاهانه گذشته بود، جوابهایی داده بود که هیچ‌کدام را صحیح نمی‌دانستم؛ و به علاوه، به جوابهای کلاسیک بدون توجه به وضع موجود در منطقه اکتفا شده بود، که مورد توافق نبود. لذا، تیمسار ارتشبد در خاتمه جلسه فرمودند: همان‌طور که اوامر مبارک شاهنشاه شرف صدور یافته است، تیمسار سپهبد نصراللهی به تهران احضار شوند و مذاکرات در حضور ایشان صورت گیرد.

۲. تیمسار سپهبد نصراللهی در روز پنجشنبه ۲/۲۶ به تهران وارد و جلسه بعدی به روز شنبه ۴۲/۲/۲۸ ساعت ۱۲۰۰ در ستاد بزرگ ارتشتاران موکول گردید.

۳. در ساعت ۱۲۰۰ روز شنبه ۲/۲۸ کمیسیونی به ریاست ستاد بزرگ ارتشتاران با حضور تیمسار سپهبد ضرغامی معاونت عملیاتی ستاد بزرگ ارتشتاران، تیمسار سپهبد عظیمی فرماندهی نیروی زمینی، تیمسار سپهبد نصراللهی فرماندهی ارتش یکم، این جانب و تیمسار سرلشکر افخمی رئیس اداره طرح و سرهنگ کیا افسر اداره طرح و منشی کمیسیون تشکیل گردید. ابتدا تیمسار ارتشبد مسئله را طرح و از تیمسار نصراللهی وضع موجود را سؤال فرمودند. ایشان، پس از ذکر تاریخچه انحلال سپاه سوم، به طور خلاصه فرمودند که از معاون و آنچه رده جلو می‌نامند دو مأموریت را می‌خواهند:

الف - جمع‌آوری اطلاعات در منطقه سپاه ۳ سابق، به ویژه در مورد طرح ۵۵۵/ض ب

ب - کنترل عملیاتی نیروهای شرکت‌کننده در طرح ۵۵۵/ض ب

پ - مسئولیت معاونت را از معاون ارتش سلب می‌نماید.

این جانب چند تذکر دادم:

اول - تشکیل دادن نیرویی در داخل ارتش برای انجام مأموریت خاص همان تاسک فورس است.

دوم - واگذاری اختیارات در ارتش وجود دارد ولی واگذاری مسئولیت وجود ندارد؛ یا به قول آمریکاییها Delegation of authority ممکن ولی Delegation of responsibility غیرممکن است.

سوم - آنکه مقام معاونت، به اقتضای درجه و جداول مصوبه سازمانی و، از آن بالاتر، اراده همایونی به این جانب داده شده و هیچ مقامی نمی‌تواند آن را سلب کند. تیمسار ارتشبد فرمودند وقتی سازمان سپاهها حذف گردید قصد این بود که قرارگاه

ارتش مستقیماً لشکرهای خود را فرماندهی کند و ایجاد رده واسطه، به هر اسم و عنوان، مورد تأیید ستاد بزرگ ارتشتاران نمی‌باشد و با مصوبات شاهنشاه مغایرت دارد. به علاوه، ستاد بزرگ ارتشتاران به فرمانده و معاون به یک چشم می‌نگرد که دو نفرند که یک کار دارند. و اینکه سلب مسئولیتهای معاونت خارج از اختیارات فرمانده ارتش است [را] مورد تأیید قرار دادند. بالاخره، بعد از بحثهای زیاد، راه‌حل تشکیل یک پاسگاه فرماندهی تاکتیکی (پاسگاه مقدم)، که اصولاً متحرک باشد، زیر نظر معاون تشخیص داده شد که وظایفی را، من جمله سرکشی به آمادگی عملیاتی از لحاظ آموزش، اداری و لجستیکی انجام داده و در صورت بروز عملیات، آن را تا صدور دستور اداره کند. با اتکاء به این تصمیم و برای تسهیل امر، نمونه دستوری که ارتش یکم باید صادر کند، به شرح دو برگ پیوست، توسط این جانب تهیه و به معاونت عملیاتی ستاد بزرگ ارتشتاران تقدیم گردید که اقدامات بعدی در این مورد از مجرای لازم به عمل آید.

۴. سپهبد نصراللهی اظهار داشت که سرلشکر جوانشیر و سرلشکر نکوزاد فرماندهان لشکرهای کرمانشاه و خرم‌آباد که زودتر از من به درجه سرلشکری مفتخر گردیده‌اند به انتصاب این جانب به سمت معاونت ارتش یکم معترض می‌باشند و ایشان هم از اعتراض فرماندهان مزبور پشتیبانی کردند.

این جانب توجه ایشان [را] جلب نمودم که به جای وکالت از طرف دیگران چرا خودشان به انتصاب سرلشکر از هاری، که حتی در یک درجه پایین‌تر از ایشان می‌باشد و به معاونت نیروی زمینی برگزیده شده‌اند، اعتراض ننموده‌اند و چرا فرماندهی نیرو به انتصاب سپهبد ضرغامی و سپهبد میرجهانگیری به مقام معاونت ستاد بزرگ ارتشتاران معترض نبوده‌اند در صورتی که ایشان نیز در درجه سپهبدی نسبت به هر دوی آنها ارشدتر می‌باشند. به هر صورت، این اشکال در تمام ارتش شاهنشاهی موجود است نه در ارتش یکم به تنهایی؛ و چون انتصابات مقامات عالی‌رتبه ارتش توسط قرین‌الشرف اعلیحضرت همایون شاهنشاهی صورت می‌گیرد بحث در اطراف آن زائد است.

تیمسار ارتشبد استدلال نمودند معاون دستورات را از طرف فرمانده می‌دهد لذا اشکالی وجود ندارد. این استدلال اصولی نمی‌باشد؛ زیرا رئیس ستاد در سلسله مراتب فرماندهی قرار ندارد و می‌تواند از هر درجه‌ای که باشد دستورات را از طرف فرماندهی ابلاغ نماید، لیکن فرمانده و معاون هر دو در رأس زنجیر فرماندهی قرار دارند و گرچه با راه‌حل پیشنهادی فعلاً این جانب با سرلشکران نامبرده هیچ‌گونه تماسی پیدا نمی‌نمایم،

۲۶۷

پروشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
فریدون جم | ۱۳۵۰-۱۴۰۱

معدالک، با داشتن عنوان معاونت ارتش و حق فرماندهی در غیاب فرمانده ارتش در هیچ حال هم نمی‌توانم از دو سرلشکر مزبور تبعیت داشته یا احیاناً عدم اجرای تشریفات و مقررات نظامی را بپذیرم به نظر این جانب این مطلب در تمام ارتش شایسته توجه می‌باشد.

در ارتشهای انگلیس و آمریکا، که درجات موقتی متداول است، یعنی هر کس به طور موقت درجه مقام خود را دارد، این اشکال حل شده است، راه‌حل در ایران چنین به نظر می‌رسد که مقرر گردد انتصاب به مقامی همان‌طور که استفاده از اختیارات و مزایا را در بردارد از لحاظ ارشدیت هم معتبر باشد، یعنی در درجات مساوی ارشدیت به محل باشد.

۵. از گزارش این جانب که به شرف عرض پیشگاه مبارک ملوکانه رسیده است در کمیسیون فقط به مسئله رده جلو رسیدگی شد و سایر نکات مورد بحث واقع نگردید.
۶. علی‌هذا، این جانب به مهاباد مراجعت می‌نمایم و جلب توجه ذات مبارک شاهانه به این نکات از لحاظ این جانب لازم است:
- الف - تارتش یکم تصمیمات را به شکل دستور به این جانب در مهاباد ابلاغ ننماید اقدام در مورد پاسگاه فرماندهی تاکتیکی شروع نخواهد شد.
- ب - تا پرسنل وسایل و تجهیزات و اعتبارات در اختیار گذارده نشود پاسگاه فرماندهی تاکتیکی به وجود نمی‌آید و نمی‌تواند فعالیتی داشته باشد.
- ب - تکلیف آنچه ارتش یکم رده جلو می‌باشد و فعلاً موجود است باید معین گردد و این کار را ارتش یکم باید بنماید؛ و در شورا قرار شد امور آن را فعلاً سرتیپ صلحجو، به نام فرمانده عده‌های باقیمانده، انجام دهند.
۷. در انتظار دستورات و اقدام ارتش یکم به مهاباد مراجعت می‌نمایم.

سرلشکر جم

[۵۸۶۴۲ تا ۵۸۶۴۰]

[۴۴]

[گزارشی از تظاهرات انتخاباتی در منطقه مهاباد و لزوم حفظ امنیت همه‌گروهها]

مهاباد ۱۶ مرداد ۱۳۴۲
پرونده‌های علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
شماره ۱/۲۵ ج

رتال جامع علوم انسانی
جناب آقای فرماندار،

طبق اطلاع غیر رسمی، گویا در نظر است میتینگهای انتخاباتی، به ویژه از طرف دهقانان، تشکیل گردد. باید کوشش شود که این میتینگها تبدیل به صحنه مبارزه طبقاتی نشود و به ویژه نسبت به آقایان خرده^{۲۰} مالک و مالک اهانت نشود؛ و حتی المقدور کوشش شود که آقایان مزبور نیز، که خود مسلماً پشتیبان مواد ششگانه می‌باشند، در این امر ملی مانند دهقانان شرکت نمایند و میتینگها در این منطقه حساس منشأ بی‌نظمی و

اختلال و تحریک احساسات نگردد؛ و قبلاً نیز تاریخ اجتماعات و محل آن به اطلاع قرارگاه ارتش برسد که در مورد حفظ انتظامات با عوامل شهربانی و ژاندارمری، که در منطقه ضعیف می‌باشند، همکاری شود؛ و مسلماً آن جناب خود متوجه جنبه‌های مختلف مسئله می‌باشند.

معاون ارتش یکم، سرلشکر جم

۴۲/۵/۱۶

[۵۸۵۹۶]

[۴۵]

[انجام برخی اقدامات جهت تسریع اصلاحات ارضی]

وزارت کشاورزی

گزارش شرف عرضی

۱. در مورد اراضی ساحلی، قانون در دنیاچه عملی داده‌اند؟
۲. سازمان امنیت فرامرز اسفندیاری را در دستگیر کنند؛ گزارش به سازمان داده شود.

* * *

وزارت کشاورزی

گزارش شرف عرضی مورخه ۴۲/۵/۳

۱. در مورد تصفیه کادر اصلاحات ارضی، جابه‌جا کردن مأمورین قبلی که با وضعیت آشنایی پیدا کرده‌اند. اعزام مهندسین و کارمندان جوان و خوش سابقه؛
۲. مسافرت به مناطق شمال‌غرب و غرب؛ تقویت کادر اصلاحات ارضی کردستان؛ شروع مرحله دوم؛ مرحله یکم به حد کافی پیشرفت کرده و اکنون فشار می‌آید که زودتر باقیمانده نیز تقسیم شود. تعدادی [از] مالکین که املاکشان به ثبت نرسیده اکنون که ادارات ثبت املاک را به ثبت عمومی گذارده‌اند املاک را به بستگان خود منتقل کرده‌اند؛
۳. اظهار سرکنسول آمریکا در اصفهان؛
۴. گزارش رئیس سازمان مرکزی تعاون در مجمع همگانی، گرفتن بورس از استانها.

[۵۹۸۱۶ و ۵۹۸۱۵]

SECRET
محرمانه

وزارت آموزش عالی
کتابخانه ملی

۱- مکاتبات در خصوص اعلامیه‌ها و اطلاعیه‌ها

چهارگانه آیین نامه و دستورالعمل‌ها
و اعلامیه‌ها و سایر اسناد و مدارک
که در زمینه فعالیت‌های آموزشی و تربیتی
در دسترس است.

۲- بافتن و بافتن‌های مختلف و روش‌ها
توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

SECRET
محرمانه

کتابخانه ملی

وزارت آموزش عالی

۱- بررسی و اعلامیه‌ها و اطلاعیه‌ها

در زمینه فعالیت‌های آموزشی و تربیتی

که در دسترس است.

۲- بافتن و بافتن‌های مختلف و روش‌ها

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

توسعه و توسعه روش‌های مختلف

[۴۶]

[صورتجلسه کمیته اطلاعاتی آذربایجان غربی در خصوص اوضاع امنیتی مناطق کردنشین]

وزارت کشاورزی

سازمان اصلاحات ارضی آذربایجان غربی

شماره: م/۹۵۶

تاریخ: ۱۳۴۳/۱/۱۷

خیلی خیلی محرمانه مستقیم

مقام معظم وزارت کشاورزی،

یک نسخه از صورتجلسه کمیته اطلاعاتی مورخ ۲۳/۱/۲۵ متشکله در شهرستان
مهاباد جهت استحضار عالی به پیوست تقدیم می‌گردد.

مدیر کل کشاورزی و عمران و اصلاحات ارضی آذربایجان غربی، مهندس نظام

* * *

وزارت کشاورزی

سازمان اصلاحات ارضی آذربایجان غربی

صورتجلسه کمیته اطلاعاتی مورخه ۲۳/۱/۲۵

بنا به دعوت قرارگاه مقدم ارتش یکم کمیسیونی جهت بررسی وضع موجود منطقه
متشکل از امضاءکنندگان زیرین در ساعت ۱۰ روز ۲۳/۱/۲۵ تشکیل و در موارد زیر
بررسی و اظهارنظر و اتخاذ تصمیم شد:

۱. مورد وضعیت؛
۲. برآورد نیات متواریان و طرفداران آنها؛
۳. برآورد نیات ملامصطفی، حزب پارت و دولت عراق در ایران؛
۴. تعیین امکانات مخالفین؛
۵. اقداماتی که تاکنون برای عودت متواریان به عمل آمده؛
۶. پیشنهادات و نظریات قرارگاه در مورد عودت و طرز عمل با متواریان؛
۷. تجهیز احتمالی بعضی از سکنه منطقه؛

۸. تطبیق و هماهنگ شدن فعالیتهای سازمانهای مختلفه در تمام منطقه؛

۹. پیشنهادات و تصمیمات:

ماده ۱: برآورد وضعیت؛

با توجه به اینکه از منطقه با آنهایی که ممکن است بعداً متواری و به آنان ملحق شوند، عدهای دارای سوابق خدمتگزاری بوده و درگذشته خود و پسرانشان خدماتی انجام داده‌اند ولی به علت ناراحتیهایی که ممکن است ناشی از یک یا چند تا از علل زیر باشد:

الف - عدم تعیین تکلیف قطعی آنها از طرف اصلاحات ارضی؛

ب - تحقیقات به وسیله عوامل داخلی و خارجی؛

پ - نارضایتی از قانون اصلاحات ارضی: ۱. لطمه‌ای به امتیازات و شخصیت آنها وارد شد؛ ۲. لطمه‌ای به وضع مالی آنها وارد شده؛

ت - تمایل ذاتی غالب متواریان و طرفداران آنها و به آرمانهای کرد؛

ث - کمکهایی که ممکن است قبلاً به شورشیان نموده‌اند؛

ج - ترس از دستگیری به علت دستگیری اعضای حزب پارت در منطقه.

نتیجه: در هر حال متواری شدن این عده در چنین موقعی روی پیش‌بینی قبلی خود آنها و طرح قبلی بوده.

ماده ۲: برآورد نیت فراریان و موافقین آنها:

الف - امید به استمالت و حل اشکالات آنها که نشانه آن باقی گذاردن خانواده‌های خود در ایران می‌باشد؛

ب - برای تهدید دولت به منظور عملی ساختن خواسته‌های خود و جلوگیری از اصلاحات ارضی و اعاده وضع سابق؛

پ - احتمالاً همکاری با شورشیان در انجام خواسته‌های آنها حتی در ایران؛

ت - اقدامات به شکل دستبردهایی علیه زارعین و کشاورزان مخالف خود که قبلاً از آنها ناراضی بوده و مطیع مالکین نبوده‌اند.

نتیجه: ممکن است عده‌ای از عناصر داخلی مثل سارقین مسلح حرفه‌ای و قاچاق‌فروشان از موقعیت استفاده و در داخله مبادرت به اخلاص‌گری بنمایند.

ماده ۳: نیت ملامصطفی، حزب پارت و دولت عراق در ایران:

الف - نیت ملامصطفی:

چون اعمال ملامصطفی معمولاً روی حساب و دستور انجام می‌شود علی‌هذا برآورد می‌شود که در وضع فعلی نامبرده موافق با انجام عمل حادی در کشورهای مجاور، به خصوص در ایران، نیست مگر در آینده به دستور و یا پشتیبانی سیاستهایی چنین اقدامی را بنماید.

ب - نیات حزب پارت:

۱. نظر حزب پارت فعلاً بیشتر جلب کمک مادی و توسعه فعالیت و نفوذ خود در خارج عراق به منظور بزرگ جلوه دادن حزب برای کسب امتیازات بیشتر از دولت عراق و ایجاد زمینه جهت آتیه در ایران می‌باشد و احتمال انجام عملیات خلاف نظمی وسیله عوامل متواری ایران می‌باشد؛

۲. اطلاعاتی رسیده بود که عناصری از حزب پارت گفته‌اند به تعداد افرادی که اخیراً وسیله ساواک دستگیر شده‌اند از عناصر مؤثر مأمورین دولتی را ربوده و آنها را آنقدر نگهداری خواهند نمود تا افراد مزبور را از زندان آزاد نمایند.

ب - نیات دولت عراق:

برآورد می‌شود که فعلاً دولت عراق در این منطقه قصد اخلال ندارد ولی ممکن است عوامل سیاست ناصر و طرفداران او در عراق به چنین اقدامی مبادرت نمایند.

ماده ۴. امکانات متواریان و موافقین و طرفداران آنها در ایران:

الف - متواریان:

۱. امکان دارد مرتکب اعمال فردی علیه مخالفین خود (بعضی از اشخاص، زارعین یا کشاورزان) یا احياناً بعضی از افراد پاسگاههای ژاندارمری بشوند؛
۲. انجام یک سلسله تبلیغات و جعل و نشر اکاذیب در منطقه به نفع متواریان و شورشیان عراقی.

ب - موافقین و طرفداران متواریان:

۱. فعلاً مترصد^{۲۱} سرنوشت متواریان در عراق بوده و می‌خواهند نیت و نحوه عمل دولت را در قبال آنها درک نمایند؛

۲. زمینه را برای متواری شدن عده‌ای دیگر فراهم و تبلیغاتی به نفع آنها انجام بدهند.

ماده ۵ - اقداماتی که برای اعاده متواریان به عمل آمده:

برابر اظهار معاونت استانداری آذربایجان غربی از طرف استانداری هییتی جهت

دلجویی و دلداری به خانواده متواریان به منطقه اعزام شده و از آنها دلداری شده است. بجز این یک مورد تاکنون هیچگونه اقدام دیگری از طرف هیچ یک از دستگاه[ها] نشده است.

ماده ۶ - پیشنهادات و نظریات قرارگاه مقدم ارتش در مورد متواریان و جواب واصله از نیرو:

الف - پیشنهادات قرارگاه مقدم ارتش یکم که طی ۴۳/۱/۱۸-۱/۲۷۰۹/۱۰۸ گزارش گردیده به شرح زیر قرائت گردید: (رمز تیمسار فرماندهی نیروی زمینی) با بررسیهایی که به محض ورود به مهاباد به عمل آوردم مراتب زیر پیشنهاد می شود، مقرر فرمائید چنانچه مورد تأیید نیرو می باشد فوراً ابلاغ فرمایند تا اقدام گردد:

۱. تماس با متواریان وسیله رؤسای عشایر و اشخاص مطمئن منطقه که مورد قبول آنان نیز باشند، برای اطلاع از نیات و خواسته های نامبردگان؛

۲. در صورتی که خواسته های آنان مخالف سیاست کلی دولت و برنامه های اصلاحی نبوده و عواقبی هم برای ضرر و زیان منطقه در آینده نداشته باشد نسبت به تأمین خواسته ها قول اقدام عملی داده و معاودت داده شوند؛

۳. چنانچه خواسته های آنان مخالف سیاست کلی دولت و مصالح مملکت باشد باید با اعمال قدرت اقداماتی کرد که هم باعث عدم تکرار نظیر گردد؛ و هم، در نتیجه، آنان با التماس و ندامت کامل مجبور به قبول اقدامات و نظریات دولت گردند؛

۴. نحوه اعمال قدرت و راه حل های موجود پس از عملی نشدن ماده ۲ پیشنهاد خواهد شد؛

۵. چنانچه نظریات با راه حل های دیگری که به نظر نیرو منطقی تر و عملی تر از پیشنهادات بالا برسد ابلاغ فرمایند تا اقدام شود.

ب - جواب واصله از نیرو کسه به شرف عرض همایونی رسید [و] طی ۴۳/۱/۲۳/۳۸۶ ابلاغ گردیده به شرح زیر است:

قرارگاه مقدم بازگشت به ۴۳/۱/۱۸-۴/۲۷۰۹/۱۰۸ - گیرنده فرماندهی ارتش یکم: مراتب از شرف عرض پیشگاه مبارک شاهانه گذشت. مقرر فرمودند: «فعلاً به همین نحو عمل شود» دستور فرمایید در مورد مفاد رمز بالا اقدام و نتیجه را گزارش نمایند تا به شرف عرض پیشگاه شاهانه برسد.

شماره ۴۳/۱/۲۳/۳۸۶ سپهبد عظیمی

پ - جواب تقدیمی قرارگاه مقدم به شرح زیر قرائت گردید:
(رمز تیمسار فرماندهی نیروی زمینی)

بازگشت به رمز ۴۳/۱/۲۳/۳۸۶

تیمسار فرماندهی ارتش یکم جهت استحضار:

۱. استنباط این قرارگاه از جمله «به همین نحو عمل شود» آن است که طبق مفاد مواد ۱ و ۲ شماره ۴۳/۱/۱۸-۴/۲۷۰۹/۱۰۸ عمل شود؛
۲. چنانچه وعده‌هایی داده شود، آیا اطمینان هست که توسط دولت عمل شود یا نه؟ و آیا قبلاً در مورد نوع وعده‌های کسب تکلیف شود تا رأساً اقدام گردد؛
۳. نظر این قرارگاه در مورد ماده ۳ گزارش ۴۳/۱/۱۸-۴/۲۷۰۹/۱۰۸ آن است که در صورتی که علی‌رغم اقدامات ماده ۱ و ۲ حاضر به مراجعت نشوند به آنها ضریب‌الاجل داده شود که به خانه و زندگی خود عودت نموده بدون ترس از تعقیب مشغول کسب کار شوند؛ در غیر این صورت دولت اراضی و یا ملک آنها را تصرف و بین زارعین و خدمتگزاران حقیقی تقسیم و آنها را مسلح نماید که از هرگونه اخلال مالکین اولیه جلوگیری نمایند؛

۲۷۵

(این نظر روز ۱/۲۵ در کمیسیون امنیت استان مطرح و متعاقباً نتیجه به عرض خواهد رسید.)

۴. مقرر فرمایید برای اقدام در مورد مواد ۱ و ۲ گزارش ۴۳/۱/۱۸-۴/۲۷۰۹/۱۰۸ جواب به این تلگراف را سریعاً ابلاغ فرمایند.

شماره ۴۳/۱/۲۴-۴/۲۷۰۹/۱۷۹ - سرلشکر جم
ت - کمیسیون به اتفاق آراء پیشنهادات و نظریات قرارگاه را تأیید می‌نماید که جهت دعوت به معاودت و اطلاع از نیات و خواسته‌های متواریان به شرح زیر با آنها تماس گرفته شده و اقدام گردد:

۱. در منطقه خانه با علی امیرعشایری و محمدامین قادری یا قادر قادری تماس گرفته شود؛

۲. در منطقه سقر با محمد جوانمردی؛

۳. در منطقه بانه با یکی از بزرگان طایفه احمدی که فعلاً متواری می‌باشد؛

۴. کمیسیون^{۲۲} اظهارنظر می‌نماید که در اجرای فرمان مبارک شاهانه در منطقه خانه

۲۲. در اصل «کمیسیون» در همه موارد اصلاح شد.

قبلاً نامه‌ای خصوصی از طرف تیمسار معاونت ارتش یکم به آقای علی امیرعشایری نوشته شده و برای اطلاع از نظریات و نیات ایشان و سایر متواریان خواسته شود که در روز [و] ساعت معین در نقطه معینی در نوار مرزی جهت ملاقات و مذاکره با نمایندگان قرارگاه حاضر باشند.

و این نامه فی‌المجلس توسط معاونت ارتش یکم نوشته شد و به تصویب کمیسیون رسید. در منطقه سقز و بانه به فرمانده پادگان بانه دستور داده شود که به وسیله حاج عبدالله سرحدی و عزت‌یارحمان احمدی به شرح فوق با متواریان تماس حاصل نماید؛ ۵. نمایندگان منتخب جهت ملاقات با نمایندگان متواریان در هر منطقه را نمایندگان قرارگاه ساواک - ژاندارمری (مرزبان) تشکیل خواهند داد؛

ماده ۷ - کمیسیون در شرایط فعلی تا انجام پیشنهادات قرارگاه مقدم ارتش مندرجه در ماده (۲) تحویل هرگونه اسلحه را به اشخاص لازم نمی‌داند؛ ولی تمام سازمانها باید صورت اشخاص مورد اعتماد را تهیه نمایند که در صورت لزوم به موقع مورد استفاده واقع گردد.

ماده ۸ - تطبیق و هماهنگ ساختن فعالیتها:

تمام دستگاهها معتقدند که فعلاً و عملاً دستگاهی وجود ندارد که تمام فعالیتها را هماهنگ نموده و آنها را در جهت واحد هدایت و رهبری نماید.

در شرایط فعلی وجود چنین دستگاهی که بتواند تمام فعالیتهای نظامی، انتظامی، اطلاعاتی کشوری و اداری را به پیروی از سیاست ثابت دولت تطبیق دهد، اهمیت حیاتی دارد.

ماده ۹ - نتایج و پیشنهادات:

الف - چون تمام اشکالات، ناشی از باز بودن مرزهاست بنابراین بستن کامل و قطعی مرز به نحوی که امکان هرگونه ترددی را ممنوع سازد، حائز اهمیت می‌باشد.

ب - خاتمه دادن به موضوع اصلاحات ارضی و تعیین تکلیف قطعی مالک و زارع با اجراء مرحله دوم به نحو سریع و قاطع؛

پ - ارائه قدرت به نحوی که هرآن کوچک‌ترین عمل خلافی را سرکوب بنماید؛

ت - اقدامات لازم برای انجام پیشنهادات قرارگاه مقدم (ماده ۶) جهت معاودت متواریان، و بالاخره، حل قطعی موضوع؛

ث - تسریع در انجام کارهای عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، ایجاد کار برای بیکاران، و

کودنای سفید (۲)

اسدالله علم نخست‌وزیر به اتفاق جمعی از اعضای کابینه‌اش؛ از راست: نصرت‌الله مینیان، جهانگیر فضل‌ی، پرویز نائل خانلری، عطاءالله خسروانی، اسدالله علم، غلامحسین خوشبین، عبدالحسین بهیا، ابراهیم ریاحی، محمد باهری، علیق عالیخانلی | ۲۵۴۶-۲۴ع

بالاخره، مرمت و تعمیر راههای اصلی و فرعی به منظور تهیه کار و داشتن راههای مواصلاتی لازم؛

ج - انجام تبلیغات هماهنگ شده در تمام منطقه برای مقابله با تبلیغات مخالفین و امیدوار کردن مردم به دستگاههای دولت و اطلاع آنها از اقدامات دولت؛

چ - ابلاغ تصمیم قطعی دولت در قبال اوضاع کلی به مقامات بالا، اعم از ردههای نظامی و غیرنظامی؛ تا بتوانند امورات منطقه را بر طبق این تصمیم اجرا بنمایند؛

ح - وجود یک مقام آمر و هماهنگ کننده و تطبیق دهنده با اختیارات کامل که بتواند به بانکها و کلیه ادارات دستورات قاطعی داده و دستورات او برای همه، اعم از نظامی و غیرنظامی، قابل اجرا باشد نهایت درجه لازم و ضروری می باشد؛

خ - چون پناهندگان موجود در منطقه قبلاً هنگام ورود با روی باز وارد و مورد استقبال قرار گرفته و حتی به آنها کمک مادی و معنوی شده است، علی هذا چون فعلاً هیچ یک حاضر به عزیمت به نقاط داخلی مانند همدان و ساوه [نیستند] و اجباراً بایستی به عراق عودت داده شوند بنابراین تجدیدنظر در نحوه اجراء تصویبنامه اخیر مربوط به پناهندگان مورد تقاضا می باشد؛ زیرا در صورت اجبار به عودت به عراق نه تنها تمام زحماتی که تاکنون برای آنها دولت متحمل شده به هدر خواهد رفت بلکه با یک حس کینه و دشمنی خاک ایران را ترک و تبدیل به عده ای دشمن برای [ما] و طرفدارانی برای حزب پارت و مخالفین خواهند شد.

معاون ارتش یکم، سرلشکر جم فرمانده لشکر ۴ رضائیه، معصومی

معاون استانداری آذربایجان غربی، مسنن زاده معاون لشکر ۴، سرتیپ صدری

رئیس ساواک استان آذربایجان غربی، سرهنگ صیادیان فرمانده تیپ ۱۲، سرتیپ صلحجو

سرتیپ ناحیه ژاندارمری استان آذربایجان غربی، سرهنگ ستاد کاووسی

رئیس رکن ۲ قرارگاه مقدم ارتش یکم، سرهنگ ستاد مدرسی

فرماندار شهرستان مهاباد، صالحی

معاون شهربانی استان آذربایجان غربی، سرهنگ ۲ پیروزفر

رئیس ساواک مهاباد، کنزی

رئیس رکن ۲ لشکر ۴ رضائیه، سرهنگ ۲ ستاد هومان

رئیس شهربانی مهاباد، سرگرد قوامیان

فرمانده هنگ ژاندارمری مهاباد، سرهنگ ۲ ستاد کنزی

مدیرکل کشاورزی و عمران اصلاحات ارضی آذربایجان غربی، مهندس نظام
[۱۲-۳۲۳-۷۵۴و]

[۴۷]

**نامه ولیان به هویدا در خصوص اعلام کشاورزان جهت حضور در شهرها
و مقابله با مخالفین اصلاحات ارضی]**

وزیر اصلاحات ارضی و تعاون روستایی شماره: ۳۱۸۵/س
تاریخ: ۴۹/۱۰/۱

سری
شخصاً مفتوح فرمایند

جناب آقای نخست‌وزیر،

به طوری که به عرض رسیده، به دنبال وقوع حوادث اخیر در دانشگاه و تخطئه شدن برنامه همه جانبه اصلاحات ارضی ایران وسیله معدودی خائن دانشجویان، کشاورزان آزاد شده عضو شرکتهای تعاونی روستایی و شرکتهای سهامی زراعی در مناطق مختلف مملکت، با شرکت در اجتماعات باشکوهی، ضمن اعلام مراتب سرسپردگی خود نسبت به اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر مبتکر اجرای برنامه همه جانبه اصلاحات ارضی ایران و سایر اصول انقلاب سفید، مراتب انزجار و تنفر خود را از رفتار این دسته از خائنین دانشجویان اظهاری و ضمن ادای مراتب احترام خود نسبت به اکثریت دانشجویان شاهدوست و وطن پرست دانشگاه کشور، اعلام نمودند که در صورت لزوم با ترک روستاهای محل سکونت خویش روانه شهرها شده و دهان یاوه‌گویان را برای همیشه فرو خواهند بست. برنامه شرکت کشاورزان مناطق مختلف کشور در این اجتماعات به شرح زیر از عرض آن جناب می‌گذرد:

۱. کشاورزان عضو شرکتهای تعاونی روستایی شهرستان مشهد در تاریخ دوشنبه ۳۰ آذر (دیروز)؛

۲. کشاورزان عضو شرکت سهامی زراعی آریامهر فارس و تعاونیهای روستایی اطراف این شرکت روز دوشنبه ۹/۳۰ (دیروز)؛
۳. کشاورزان عضو شرکت سهامی زراعی گرمسار و شرکتهای تعاونی روستایی اطراف این شرکت روز دوشنبه ۹/۳۰ (دیروز)؛

۴. کشاورزان عضو شرکت سهامی زراعی شهرستان مرزی مهاباد و شرکتهای تعاونی روستایی اطراف این شرکت روز سه شنبه ۴۹/۱۰/۱ (امروز)؛
۵. کشاورزان عضو شرکت سهامی زراعی دیزج آذربایجان شرقی و شرکتهای تعاونی روستایی اطراف این شرکت روز سه شنبه ۴۹/۱۰/۱ (امروز)؛
۶. کشاورزان عضو شرکتهای تعاونی روستایی شهرستان اصفهان روز سه شنبه ۴۹/۱۰/۱ (امروز)؛
۷. کشاورزان عضو شرکتهای تعاونی روستایی خوزستان و خراسان و کشاورزان عضو شرکت سهامی زراعی فرحناز نیشابور و شرکتهای تعاونی روستایی اطراف این شرکت روز چهارشنبه ۴۹/۱۰/۲؛
۸. کشاورزان عضو شرکتهای تعاونی روستایی کردستان و بندرعباس روز پنجشنبه ۴۹/۱۰/۳؛
۹. کشاورزان عضو شرکتهای سهامی زراعی رضا پهلوی در سرپل ذهاب کرمانشاهان و شرکتهای تعاون روستایی اطراف این شرکت روز شنبه ۴۹/۱۰/۵؛
۱۰. کشاورزان عضو شرکت سهامی زراعی رود پیش کیلان و شرکتهای تعاونی روستایی اطراف این شرکت روز یکشنبه ۴۹/۱۰/۶؛
۱۱. کشاورزان عضو شرکت سهامی زراعی سمسکنده مازندران و شرکتهای تعاونی روستایی اطراف این شرکت روز دوشنبه ۴۹/۱۰/۷؛
۱۲. کشاورزان عضو شرکتهای تعاونی روستایی استان سیستان و بلوچستان روز سه شنبه ۴۹/۱۰/۸؛
۱۳. کشاورزان عضو شرکت سهامی زراعی درگزین همدان و شرکتهای تعاونی روستایی اطراف این شرکت روز چهارشنبه ۴۹/۱۰/۹؛
۱۴. کشاورزان عضو شرکت سهامی زراعی شیروان لرستان و شرکتهای تعاونی روستایی اطراف این شرکت روز پنجشنبه ۴۹/۱۰/۱۰؛

ضمن اینکه از اجتماعات متشکله کشاورزان، به شرح فوق، فیلمبرداری شده و خواهد شد، برنامه اجتماعات کشاورزان در روزهای بعد را متعاقباً به استحضار آن جناب خواهد رسانید.

وزیر اصلاحات ارضی و تعاون روستایی
عبدالعظیم ولیان

| ۳۹-۳۲۳-۷۵۴ و |